

JONGE HARTEN JAARVERSLAG

choose your battles

jongeharten.nl

TWEEDUIZEND TWEËNTWINTIG

I N H O U D

CHOOSE YOUR BATTLES	4
PROGRAMMA	7
Doorontwikkeling programmalijnen	14
FIELD	14
ROUTE	15
STAGE	17
Jonge Harten Toont & Ontwapeningsspel	19
Contextprogrammering	20
Marketing en Publiek	23
Campagnes	23
Look and feel	27
Programmaboekje, magazine en ticketprijzen	28
Publieksbereik en publieksgroepen	31
Organisatie en Team	35
Crew en community	37
Samenstelling organisatie en team	39
Financiën	41
De codes	44
Code Diversiteit en Inclusie	44
Governance code cultuur	47
Conclusie en blik op toekomst	49
PERS	51

JONGE
HARTEN

JONGE
HARTEN

JONGE
HARTEN

CHOOSE YOUR BATTLES

155 - CONTROLE

CHOOSE YOUR BATTLES

Jonge Harten begon in 2022 al in het voorjaar. Door het annuleren van de STAGEdag in 2021 ten gevolge van COVID-19, konden we een pilot doen van het los programmeren van deze dag. Het was een succes enerzijds, maar ook lastige breuk in aanloop naar het festival in november.

Het festival in november was in vele opzichten een feestje met laagdrempelige ontmoetingen, diepgaande confrontaties en betekenisvolle voorstellingen. Deze editie had als ondertitel: Choose your battles, met als inhoudelijk uitgangspunt: ontwapening. Onder andere tijdens het project Roadmap to recovery in 2021 op het Alfa-college werd ons duidelijk hoe groot de angst voor geweld is onder jongeren en dan met name het gewapende geweld. Naast dit onderwerp agenderen we de moed om kwetsbaar te durven en/of te kunnen zijn. Dit werd breed (h)erkend en wij grepen het aan om er ons programma door te laten inspireren.

“Er is vandaag de dag steeds minder ruimte in onze samenleving om te mislukken en opnieuw te proberen. Alles moet meteen de eerste keer goed. Dat maakt dat mensen zich steeds sterk houden en wapenen. Letterlijk en figuurlijk. Voor alles wat ze doen.”

– publiciteitstekst Jonge Harten.

We daagden makers en publiek uit om ons festival ongewapend te betreden. Zonder vooringenomenheid. Zonder angst. Zonder bewijsdrang. Maar uit nieuwsgierigheid. En compassie. Omdat we ervan overtuigd zijn dat de samenleving daar beter van wordt.

Daarnaast was het ons jubileumjaar; de 25ste editie. Dat vierden we met de voorstelling *BITBYBIT*, die breed toegankelijk was op een laagdrempelige en aantrekkelijke locatie. Namelijk midden in de woonwijk Oosterparkwijk, in een circustent.

Een deel van het programma is samengesteld met onze centrale gasten Alexandra Broeder en Mohamed Yusuf Boss. Alexandra nam haar hele artistieke team mee en ging een intensieve samenwerking aan met De Nieuwe Kerk, een plek die voor ons voor de tweede keer een wezenlijke festivallocatie was. Voor

Mohamed was het een thuiswedstrijd, en hij speelde met de mogelijkheden van zijn crew en het festival om nieuwe verbindingen te leggen.

Het afgelopen seizoen stond in het teken van herijking en scholing. Wat heeft ons team en de (theater)maker van nu nodig om mee te kunnen bewegen in een veranderend werkveld? Hoe kunnen we bijdragen in de zo nodige innovaties binnen onze sector? Binnen het plan '*Jonge Harten in de publieke ruimte*' gaven we vorm aan leervragen en extra ondersteuning in ons jonge en ambitieuze team. Dit resulteerde in meer adem en minder prestatiedruk waardoor er met een gerust hart gewerkt kon worden. Wat ons betreft een belangrijk startpunt voor het gezonder en gelijkwaardiger maken van onze sector. Mentale gezondheid is inmiddels een vaste waarde van ons festival en deze editie was daarbij extra aandacht voor het op adem komen. Om zo goed voorbereid te zijn voor wat er gaat komen. Binnen ons programma werd deze lijn vormgegeven in het *universum van Tijd van de Wolf* in De Nieuwe Kerk. Er zijn zo vaak zoveel woorden, zoveel verwachtingen, er is zoveel te doen, te bewijzen, te..... laten. Laat het maar even. Laten we we maar even voor elkaar zorgen. Laten we dat samen doen. Laat iemand zijn verhaal doen, zonder dat je het op wilt lossen. Anouk vraagt het ons in *The Gift*, een verhaal van een jong mens dat voelt dat het leven niet voor haar is, of zij niet is gemaakt voor het leven. Altijd als zij dat vertelt is daar 'de oplossing'. De oplossing is voor haarzelf echter al helder; het leven los te mogen laten.

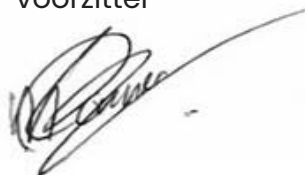
De programmaliijnen die in 2021 zijn ingezet, hebben we doorontwikkeld en echt kunnen uitproberen. Hiervan vond *De ROUTE* voor het eerst plaats. Educatie en talentontwikkeling zijn belangrijke peilers van ons festival en daar hebben we dit jaar stappen in gezet door meer afgestemd met onderwijsinstellingen te werken. Dit blijft een ontwikkelpunt omdat er veel achterstallig onderhoud is in 'structuren' en afstemming in het onderwijs- en cultuuraanbod. Gelukkig voelt dit als een gedragen en gezamenlijke missie van zowel onderwijs als cultuur.

Om te ontwapenen moet er altijd iemand beginnen. Wij begonnen en nodigden mensen uit mee te doen, en dat deden ze. De zalen zaten vol, de harten stroomden over en de hersenen kregen adem. Het ontwapent ons telkens weer; dat het kan, dat er ineens iets kan staan wat er daarvoor echt niet was. Dat al die (theater)makers gewoon weer beginnen, met een ideetje, een heldere gedachte. En dat het proces en het eindresultaat delen met een jong publiek, van ongelooflijk onschatbare waarde is. Dit alles laat zien en ervaren dat je in veel gevallen een keuze hebt om je wapens neer te leggen.

Groet,
Karlijn Benthem
directeur Jonge Harten

Namens het bestuur,
Menno Conner
voorzitter

**Het bestuur van stichting Jonge Harten
stelt de jaarstukken van 2022 vast.**

Menno Conner
voorzitter

Felix Welsink
penningmeester

Habiba Ali
bestuurslid

Wilbert van de Kamp
bestuurslid

Gea Boerma
bestuurslid

DE ROUTE

PROGRAMMA

Negen dagen hebben we de stem(men) van de nieuwe generatie laten horen, met als centrale thema: Choose your battles. Met titels als *CONTROLE*, *DYING TOGETHER / Futures*, *Hold Your Horses*, *The Gift*, *Fokmehokje*, *The Meming of Life* en *Iemand om voor te rennen* maakten we een uitdagend en toegankelijk programma. Dit jaar hebben we ingezet op meer en uitdagende context-onderdelen en in het Festivalhart geëxperimenteerd met nieuwe programmering, waaronder een Spoken word (open mic)avond.

Zowel in de kernprogrammering als in de overige programmering is het aantal activiteiten gestegen. Naast een inhoudelijke drijfveer, werd dit ook mogelijk door de bijdrage en opdracht die in het laatste corona-steunpakket van het Fonds voor de Podiumkunsten zat.

De opening was een groot feest; een strak openingsprogramma met een overzicht van wat er de komende dagen te wachten stond, een sneakpreview van de nieuwe EP van een jonge rapartiest Rayvano (die ook campagne voerde voor #yourchoice), twee prachtige voorstellingen waaronder de première van Club Invites en een waanzinnig openingsfeest gehost door Roodkopje. De zaal was divers: jong/oud, (non)professional en partners. Maar de avond voelde vooral: samen. En dat is na een tijd waarin je zoveel alleen moest doen heel hoopvol en noodzakelijk.

ALEXANDRA

MOHAMED

Centrale gasten: Alexandra Broeder en Mohamed Yusuf Boss

Ons programmteam breiden we uit door twee centrale gasten uit te nodigen. Een centrale gast drukt een stempel op de programmering. Dat kan en zal in de toekomst verschillende vormen aannemen. We zoeken naar toonaangevende kunstenaars die zowel hun eigen als andermans werk willen tonen, uitbouwen en/of verdiepen tijdens ons festival. We dagen onszelf en hen uit om ons bewust te blijven van onze unconscious bias. Daarnaast bieden deze kunstenaars ons, en daarmee ons publiek, nieuwe perspectieven of zijn juist rolmodellen voor hen. In 2022 waren de centrale gasten: Alexandra Broeder (Tijd van de Wolf) en Mohamed Yusuf Boss (X_YUSUF_BOSS).

Alexandra Broeder & Tijd van de Wolf

Alexandra en haar team ontwikkelen sinds 2017 werk met jonge performers met een psychische kwetsbaarheid. Zij doet dit in nauwe samenwerking met kunst- en GGZ-instellingen. In 2022 werkten zij aan *het jaar van magisch denken*, en vertaalden dat naar *de week van magisch denken* in Groningen. In De Nieuwe Kerk werd een overzichtstentoonstelling ingericht met verschillende portretten van jongeren met een psychische kwetsbaarheid. Op de eerste zondag van ons festival gaf Alexandra vorm aan de dienst in De Nieuwe Kerk samen met predikant Tirtsa Liefing. Zij bespraken het verhaal *Job* en de inhoud van de voorstelling *The Gift* die later in ons festival te zien was.

In *The Gift* horen we het verhaal van Anouk, zij heeft een euthanasiewens (door ondraaglijk psychisch lijden). Bij de voorstelling *The Gift* in het Grand Theatre waren opvallend veel mensen die de kerkdienst hadden bijgewoond. Ook vond er een gesprek plaats met schrijfster/filosofe Joke Hermsen over de noodzakelijke terugkeer van de melancholie als antwoord op opvallend hoge depressiecijfers onder jongeren.

Alexandra gaf masterclasses en er werd door de week heen gewerkt met jongeren aan een processie die op zaterdag onze STAGEdag opende. De optocht van zo'n 50 jonge mensen liep in stilte van De Nieuwe Kerk naar de Stadsschouwburg waar de jongeren ritueel werden toegesproken door pastor Arjan Broers: *"Ik ontsla je van de last van het leven zelf zin te moeten geven. Het heeft het al. Ontvang het. Deel het."*

"Waarom ben ik niet gestorven in de moederschoot, niet de geest gegeven toen ik ter wereld kwam! Hadden knieën mij maar niet ontvangen en borsten mij maar niet gezoogd. Dan zou ik nu geborgen in de aarde liggen, dan zou ik geen zorgen hebben, ik zou slapen."

- Tekstfragment uit voorstelling *The Gift*.

Mohamed Yusuf Boss & X_YUSUF_BOSS

Het dansgezelschap X_YUSUF_BOSS is gevestigd in Groningen en werkt volgens de Afrikaanse Ubuntu filosofie: "Ik ben, omdat wij zijn", en volgens het hiphop principe: "Each One, Teach One". Ze werken in projecten daarom altijd samen met een breed team van verschillende creatieven, die hun eigen perspectieven meebrengen. Zo ook tijdens ook tijdens Jonge Harten. Gedurende het festival zijn er door X_YUSUF_BOSS verschillende programmaonderdelen vormgegeven en is hun repetitieruimte opengesteld als festivallocatie.

De verschillende programmaonderdelen bestonden uit: *NO_AGENDA*, *HIDDEN* en een scene uit *AFAR*. *NO_AGENDA* is een reeks online gesprekken, waarin Mohamed ten tijde van Jonge Harten met Emmanuel Ohene Bofaho uit de voorstelling *Sea Wall* en met Alexandra Broeder in gesprek is gegaan. *HIDDEN* is een bestaande lijn binnen het werk van X_YUSUF_BOSS. "Het is dat wat je altijd met je meedraagt. Het is wat achter je ligt, wat er is en wat gaat komen. *HIDDEN* verkent wat ons bindt en maakt het mogelijk ons in anderen te verplaatsen". Voor Jonge Harten ging X_YUSUF_BOSS met *HIDDEN* aan de slag met jongeren rondom de vraag: "wat is kwetsbaarheid voor jou?". Dit resulteerde in een performance, die tijdens de opening van het festival en de STAGEdag te zien was. Tevens lieten de jongeren in een expositie in de foyer van de Machinefabriek hun verborgen wereld via foto's zien.

AFAR XL is een dansproject waarin met een steeds groter wordende groep dansers de scène 'activism' uit het stuk *AFAR* wordt bewerkt. Tijdens Jonge Harten was er een pop-up performance te zien tijdens het openingsfeest. Dit feest was een samenwerking met Roodkopje, dat hét HipHopfeest is van Groningen en mede is opgericht door Mohamed Yusuf Boss. Het werd een huisfeest vol met Red Cups, HipHop, R'n'B & Afro en publieksgroepen die met elkaar uit konden wisselen op zowel de première van de nieuwe voorstelling van Mohamed (*Laba*) als de openingsavond van Jonge Harten 2022.

OPENINGSEEST

Andere makers en jubileumvoorstelling

Voor alle andere makers geldt dat we hebben geïnvesteerd in een duurzame samenwerking, welke voor het festival en ons publiek echt van betekenis is. Tegelijkertijd levert deze samenwerking de makers ook meer op dan alleen een speelbeurt. Binnen deze wisselwerking is gekeken naar wat we voor elkaar kunnen betekenen en hoe we samen kunnen bouwen aan een langdurige betekenis voor het festival. Dit hebben we juist in deze tijd gedaan, omdat dit een tijd is waarin alles flexibiliteit vraagt, niets vanzelfsprekend is of via oude structuren zou kunnen of moeten verlopen. Zo draaiden de mannen 155 nog een hele avond in ons Festivalhart en kon *Iemand om voor te rennen* (van Talla Dirkwager) eindelijk spelen voor de doelgroep waar de voorstelling voor is gemaakt.

Speciaal voor onze jubileumeditie hebben we het Vlaamse circusgezelschap MOVEDBYMATTER & Collectif Malunés uitgenodigd om hun voorstelling *BITBYBIT* te komen spelen in hun eigen circustent in de Paradijsvogeltuin. Zo konden ze midden in een woonwijk een briljante EN toegankelijke voorstelling spelen over twee broers die elkaar in evenwicht houden; vrij letterlijk doordat ze met een bit aan elkaar verbonden zijn. Omdat jongeren ook een gezin of verzorgers om zich heen hebben, hebben we bij deze voorstelling in het kader van ons jubileum de leeftijdsgrens naar beneden gehaald tot 8 jaar. Omdat er geen gesproken taal wordt gebruikt was de voorstelling voor een breed publiek geschikt en dus is er ook een grote groep Oekraïense vluchtelingen komen kijken in samenwerking met VRIJDAG in de Buurt.

BITBYBIT

Kroft&Smids (in de openbare ruimte)

In de eerste lockdown ontwikkelde Kroft&Smids een werkwijze waarmee ze elke dag volgens een guerillamethode een lichtkunstwerk maakte in de openbare ruimte. Wij hebben hen ook dit jaar gevraagd of zij voor ons elke dag een werk willen maken geïnspireerd op de makers van ons festival en veelal op de speellocaties.

Voor dit makersduo was het interessant om hun concept 'in opdracht' uit te voeren en geïnspireerd te worden door een diversiteit aan theatermakers. Voor ons was het een belangrijk project om voort te zetten na een vorige succesvolle samenwerking. Via de werken in de openbare ruimte bereiken we veel meer mensen op een heel laagdrempelige manier. Onze, en daarmee de stem van jonge mensen, wordt zo letterlijk zichtbaar. Zowel online als live heeft dit voor een groot en divers bereik gezorgd.

Lichtprojecties Kroft&Smids

Residentie en coproducties

Elk jaar zoeken we naar samenwerkingen die inhoudelijk of productioneel uitdagend zijn, en waarmee we als festival daadwerkelijk kunnen bijdragen aan de ontwikkeling van theatermakers. Dit jaar waren hier ook extra middelen voor vanwege het laatste COVID steunpakket dat we begin van het jaar van Fonds Podiumkunsten ontvingen. Sommige samenwerkingen zijn het jaar erop terug te zien in een andere vorm. Dit jaar is er een luisterwandeling ontstaan op de Enne Jans Heerd gemaakt door de makers van Club NEL nadat zij vorig jaar hun voorstelling speelden in de, toen nog koude, schuur van de Enne Jans Heerd. Deze makers, de plek en het festival blijven aan elkaar verbonden in de toekomst omdat de combinatie voor alledrie iets oplevert.

1. DIEHELEDING

DIEHELEDING is een hiphopcollectief dat al eerder te zien was op Jonge Harten. Het collectief is zichzelf aan het heruitvinden en had een impasse in een werkproces. Om deze reden wilden ze graag een vooronderzoek doen met jongeren voor hun nieuwe voorstelling 2PAC. Dit hebben we vormgegeven met een lesgroep van Bij VRIJDAG. Jip Vuik (onderdeel van de artistieke kern van het collectief) werkte samen met docenten en jongeren van Bij VRIJDAG met en gaf een presentatie die tijdens het festival te zien was.

2. Emke Idema – School of Unlived Worlds

Emke Idema is een graag geziene gast van Jonge Harten Festival en ook haar nieuwe concept en denkrichting ondersteunen we. In dit geval door een residentie van haar nieuwe concept: *De School of Unlived Worlds*. De school is een ruimte om gezamenlijk te leren over de mogelijke relaties met de plek waar we leven. De Jonge Harten editie van de School vond plaats van 19 tot 21 november in Wongema (Hornhuizen). Via een Open Call wierven we tien nieuwsgierige geesten, voor drie dagen van uitwisseling en experiment. Centraal stond het ontwerpen van fysieke artistieke interventies in de manieren waarop we normaal gezien een relatie aangaan met een plek. De School biedt manieren om de kennis die uit de ervaringen voortkomt te 'oogsten'. Zo worden de lacunes blootgelegd in onze perceptie en in de verhalen die we normaal gezien van onszelf en onze leefomgeving maken. De School werkt met een groeiende groep (ex)deelnemers. Jonge Harten was een onderdeel van een nog verder te ontwerpen concept.

3. LOOK

LOOK was een tweejarige coproductie met De Noorderlingen, Theater De Steeg, Gebied-B en in samenwerking met Noordstaat. In 2021 is gestart met projectweken op vijf middelbare scholen, ontworpen door educatiemakers van Gebied-B, op basis van de Deep Democracy theorie en de vraag; "maak jij de wereld of maakt de wereld jou?" Daarnaast werden er in de openbare ruimte jongeren geworven via de installatie *Distance*. Vanaf de zomer van 2022 is een groep van 30 jongeren (de productiegroep van De Noorderlingen, aangevuld met

de eerder geworven jongeren) gaan repeteren onder regie van Gregory Caers en vormgever Gerbrand Bos (ook de maker van ons campagnebeeld). Voorafgaand aan het festival tourde *LOOK* langs De Lawei, de Klinker, van Beresteyn en speelde op onze laatste festivaldag in de Stadsschouwburg van Groningen. De tour eindigde op 30 november in Hoogezand. In totaal zijn er ruim 1600 bezoekers en deelnemers geweest. Een zorgvuldige bombastische theatrale ode aan afwijken van de norm en jezelf mogen zijn. We zijn heel erg trots op deze samenwerking die ook een fundament heeft gelegd voor de partners die nu samen op de Kunstwerf 'wonen'.

“Alles kwam hier samen: verschillende culturele organisaties, jonge spelers en (jong) publiek. Prachtige afsluiter!”

– Quote crewlid *LOOK*

LOOK

DOORONTWIKKELING PROGRAMMALIJNEN

Dit jaar hebben we onze drie programmalijnen *FIELD*, *ROUTE* en *STAGE* doorontwikkeld. Voor alle drie de lijnen hebben we deze editie vervolgstappen kunnen zetten, en voor De *ROUTE* was het tevens de première.

FIELD

FIELD is goed te omschrijven als een 'field trip' voor kunstvakstudenten, net afgestudeerde- en startende (autodidact) makers. We programmeerden deze dagen een gezamenlijk gesprek, voorstellingen van jong talent en masterclasses. De *FIELD*dagen zijn daarmee dagen waarin starters en masters naast elkaar staan. Elkaar zien en horen, leren dat je niet alleen bent, en leren van elkaar stond tijdens de ontmoeting op de *FIELD*dagen centraal.

Deze groep 'FIELD-ers' is een goede match gebleken met 'jong en onaf' werk. Een voorbeeld hiervan was de *Triple Bill*, met drie heel verschillende makers die soms nog midden in een werkproces iets toonden. Verder waren onder andere de jonge makers Juersson Hermanus, Tabor Idema & David Roos, Nina Marthe Wilson te zien.

De masterclasses zijn gegeven door de makers van Tijd van de Wolf, X_YUSUF_BOSS en dit jaar aangevuld met een zakelijke masterclass ontworpen en gegeven in samenwerking met Grand Theatre en Station Noord. De ruimte voor ontmoeting, uitwisseling en ontwikkeling blijft een grote behoefte bij jonge makers, om hun netwerk te starten, na te zijn afgestudeerd in coronatijd. De mogelijkheid andere makers te ontmoeten, en ook informeel met professionals te kunnen spreken over de ontwikkeling van nieuw werk en carrières, blijkt essentieel. Vragen stellen, je verhaal kwijt kunnen en gehoord worden in een professionele omgeving bleken ook hier weer een grote noodzaak aan te raken. Op dinsdag hebben we 14 profs uit het werkveld uitgenodigd om met jonge makers in gesprek te gaan, 1-op-1 of in klein comité. We hebben gepoogd het aanbod zo divers mogelijk te maken, met programmeurs, (creatief) producenten, zakelijk leiders, kenners over subsidiezaken, docenten en artistiek leiders. De vorm en onderwerpen van de gesprekken stond vrij, en we hebben gepoogd het te faciliteren, maar niet de leiden. Dit is gelukt.

FIELD had dit jaar een eigen (jonge) creative producer. Dat heeft geresulteerd in een goed afgestemd geproduceerd programma en een heel waardevolle leerwerkplek voor een jong professional. In uitvoering is een samenwerking

gezocht met de programmamaker van Over het IJ Festival om voor makers ook te werken aan toegankelijkheid festivalbreed; als je iemand een keer hebt ontmoet is om hulp vragen makkelijker.

Het *FIELD*programma heeft dit jaar een professionaliteitsslag gemaakt, daar zijn we heel blij mee en daar bouwen we graag op door om zo de impact nog te kunnen vergroten in de empowerment van deze generatie theatermakers. Vanzelfsprekend zoeken we hiervoor samenwerking met de opleidingen, andere festivals (Over het IJ, Cement, Theater aan Zee) en de talentontwikkelingsplekken zodat het voor jonge makers een extra schakel in de keten wordt.

Dit jaar werkten we samen met de opleidingen Artez, mbo Theaterschool Rotterdam, KTM Noorderpoort, en kwamen er individuele studenten en alumni/ autodidacten uit de stad en de rest van het land. De veilige omgeving om werk te tonen en een horizontale ontmoeting van een afstudeerlichting vorm te geven is goed bevallen en wordt ook door de kunstvakopleidingen als 'nodig' bestempeld. Het ontmoeten van afstudeerders en starters op ons festival is een corona-gerelateerde noodzaak die we hebben vormgegeven in dit programma. Hiernaast is er nog steeds veel ruimte voor al bewezen talent. In de toekomst willen we dan ook meer inzetten opdat makers het festival zowel als participant alsook als performer kunnen 'gebruiken'.

ROUTE

De *ROUTE* is een talentontwikkelingstraject waarbij we specifiek inzetten op aanbod voor brugklassers. Dit jaar hebben we voor het eerst *De ROUTE* helemaal kunnen uitvoeren. Jonge makers worden in dit talentontwikkelingstraject gevraagd om een werk te maken met een maakbudget waarna zij artistieke begeleiding vanuit Jonge Harten krijgen. Het werk heeft de volgende restricties:

- Het duurt 15 minuten.
Het speelt (doorlopend) op locatie (in de binnenstad van Groningen).
- Doelgroep: brugklassers (in groepjes van 15 per keer).

In het voorjaar is de open call uitgezet, waarna een zestal makers(teams) is geselecteerd en zij door ons zowel artistiek als productioneel zijn begeleid. De makers moesten hun eigen begroting maken en tussentijds aan elkaar en ons hun artistieke ontwikkeling tonen. Op de dag van *De ROUTE* hebben de makers nog kunnen doorwerken en bijschaven aan het uiteindelijke product, waarna zij hun werk tijdens *De ROUTE* acht keer hebben getoond aan de eerstejaars. De jonge makers hebben kunnen ontdekken dat je bedachte doelgroep, niet altijd je daadwerkelijke doelgroep is. Educatie is belangrijk en aansluiten op je doelgroep is dat eveneens, zeker als je een inclusief en divers aanbod wilt maken. Daarvoor moet je je ook interesseren voor de doelgroep, iets dat een belangrijk onderdeel was binnen het traject dat de makers bij ons aflegden. Zo geeft een tweetal makers zelf les aan de doelgroep en hebben de overige makers met

verschillende klassen van het Stadslyceum meegekeken. Alle makers hebben aangegeven het hele traject als heel waardevol te hebben beschouwd voor hun ontwikkeling als maker en professional in dit werkveld.

DE ROUTE

DE ROUTE

Er is schaarste in het aanbod van kunst en theater voor de doelgroep van 11 t/m 13 jaar. Zij die altijd net tussen wal en schip vallen. Zij die zo hard bezig zijn met 'ouder' worden, maar het nog niet zijn. Zij zijn de groep in transitie, en het klopte dat *De ROUTE* aansluit bij dat onderweg zijn. Voor de bezoekende brugklassers is het namelijk een route waarbij ze kennismaken met verschillende vormen van theater, de stad anders beleven en letterlijk hun eigen route maken. De groepen kregen verantwoordelijkheid in het zoeken van de volgende locatie.

We zijn heel tevreden over deze eerste keer en zien veel kansen voor verbetering en verduurzaming van dit concept. Een van de uitdagingen is nu namelijk de relatief hoge kosten en nog weinig toonmomenten met een lage capaciteit. Er zijn meer scholen geïnteresseerd, maar juist het op maat werken werkt zo goed.

STAGE

STAGE is onze programmaliijn waar jongeren zelf op een podium te zien zijn. In verband met de cancelling van de *STAGEDag* in 2021 ten gevolge van COVID-19 hebben we een pilot gedaan met een *STAGEDag* in het voorjaar van 2022. Dit was een groot succes, en tegelijkertijd legde het veel druk op de organisatie die niet is ingericht op 'door het jaar heen produceren'. Dat de nood, zeker in die tijd na een nieuwe lockdown, hoog was om elkaar te ontmoeten en er een aantal voorstelling TOCH nog gespeeld konden worden was het meer dan waard. We sloten de dag af met een passend 'fris feest' (waar dus geen alcohol geschonken werd) dat een interessant concept blijft om mee te nemen in het ontwerp van ons festival.

De laatste zaterdag van het festival in 2022 was dan eindelijk de *STAGEDag* zoals we hem oorspronkelijk hadden bedacht; als afsluiter. Op deze dag namen we onder andere de Stadsschouwburg over door, na de optocht vanaf De Nieuwe Kerk, jongeren te laten performen, ontmoeten, en workshops te volgen. Vervolgens was er buiten op het plein patat, bezochten ze met zijn allen de voorstellingen het zuid land – matrimonium of meeuw – *Cyrano*, en de slotvoorstelling en we eindigden met het eindfeest. Een hele waardevolle, intensieve dag waarin jongeren met eenzelfde interesse: theater, uit het hele land elkaar ontmoetten. Dit jaar waren er jongeren via Theatergroep De Gasten, LARF (België), meeuw, Ogterop, KTM, Bij VRIJDAG, De Noorderlingen en BROEL.

STAGE

EDUCATIE

Onze doelgroep en ons nieuwe publiek (voor de gehele sector) vinden we onder andere binnen de muren van het onderwijs. Daar komen we namelijk iedereen tegen. Daar zijn jongeren niet afhankelijk van hun ouders of opvoeders om hen mee te nemen naar andere werelden. Daarom is het zo essentieel voor publieksopbouw dat iedere jongere in zijn schoolcarrière in aanraking komt met de (werking van de) podiumkunsten. Tevens dragen we bij aan het onderwijsklimaat van jongeren door aanwezig te zijn in hun curriculum. Hiervoor is nauw contact met de scholen, en inhoudelijke aansluiting essentieel.

Ons bewustzijn over kansenongelijkheid is groot en mede daarom is de samenwerking met de scholen in de stad, maar ook vooral in de provincie van essentieel belang. Educatie is dan ook een van de belangrijke peilers van ons festival. Dit jaar hebben we stappen gezet in het contact met leerkrachten en koepelorganisaties om te bouwen aan duurzame structuur, leerlijnen en aanpak. Educatie behelst bij ons ook buitenschoolse trajecten en contextprogrammering.

Met een aantal scholen hebben we intensiever contact gelegd, door onder andere op het Alfa-college in het voorjaar de lessen binnen het project *Broodje gezond* te verzorgen. Het H.N. Werkman Stadslyceum werd onze co-creator in *De ROUTE*, voor het Winkler Prins in Veendam hebben we heel specifiek aanbod gezocht en het Hogeland College zette de vorig jaar ingezette samenwerking met Club NEL en Enne Jans Heerd voort via ons festival.

Dit jaar vond de eerste editie van *De ROUTE* plaats, was er gericht aanbod voor tweede en derdejaars leerlingen om klassikaal een voorstelling te bezoeken, en bezochten bovenbouwleerlingen in de avond zelfstandig voorstellingen via het 'vouchersysteem'.

Bij alle groepsbezoeken zat een workshop op school inbegrepen. De pilotversie van het vouchersysteem hebben we uitgebreid met vijf middelbare scholen. Er is een mobiele kassa en posterframe ontworpen die met een teamlid van Jonge Harten in de aula van de school te vinden was. Met een voucher konden de bovenbouwleerlingen zelf een voorstelling kiezen uit een selectie van het Jonge Harten programma. Deze vouchers hebben we bedacht om de stap tussen het scholenbezoek naar het theater en het eigen bezoek naar het theater te verkleinen. Hierdoor zijn 116 leerlingen zelfstandig naar het festival gekomen om een zelfgekozen voorstelling te bezoeken.

Extra schoolvoorstelling

We hebben met onze centrale gast X_YUSUF_BOSS voor leerlingen van de ISK nog een extra schoolvoorstelling van *LIX* gespeeld in aanloop naar ons festival. Deze voorstelling sloot bij de doelgroep zowel thematisch als in vorm (geen gesproken taal) goed aan. Op deze manier zijn we gestart met een heel passende voorstelling voor de hele school en konden ze daarna tijdens het festival een eigen voorstelling kiezen (via het voucherproces). Deze structuur van werken, gebruik maken van wat er al is, is een die we ambiëren richting ons nieuwe kunstenplan. Voorlopig hebben we geen financiële middelen om dit op grotere schaal te organiseren.

Culturele Safari

Ook op andere manieren hebben we aangesloten bij structuren die er al waren. Zo was Jonge Harten dit jaar onderdeel van de Culturele Safari van K&C. Tijdens deze safari maken leerlingen kennis met verschillende culturele instellingen in de stad. Een goed voorbeeld van educatieve marketing, in die zin dat dit voor Jonge Harten een laagdrempelige manier is om een grote groep jongeren een introductie in het festival te geven middels een workshop over het thema van het festival.

Programmering op school

Via Facet Emmen kregen we dit jaar de vraag of we ook op scholen programmeren buiten Groningen. Dit jaar hebben we dat uitgetoetst door een programma samen te stellen samen met theatergroep DE GASTEN. Een interessant initiatief, wat buiten onze kerntaak valt maar wat we graag verder onderzoeken richting de nieuwe vierjarige cyclus.

Jonge Harten Toont & Ontwapeningsspel

Ons streven was om voor de zomer met contactpersonen van de scholen te hebben afgestemd of er een bezoek ging plaatsvinden in het najaar, zodat we na de zomer snel over konden gaan naar inhoudelijke afstemming. Dat is dit jaar goed gelukt. Dat maakt dat de dialoog met scholen tijdens onze '*Jonge Harten Toont*' dag over inhoud kon gaan. *Jonge Harten Toont* is onze communitydag voor docenten en schoolleiders. We delen ons programma, het educatieaanbod, wisselen wensen en verwachtingen uit en eten met elkaar.

Bij ons thema: Choose your battles, is een introductievideo en een educatief spel ontwikkeld dat in de klas gespeeld werd onder leiding van een docent van Jonge Harten.

Het docententeam bestond uit een jonge theaterdocenten, met verschillende achtergronden om te zorgen dat veel jongeren zich konden herkennen in deze 'rolmodellen'.

CONTEXTPROGRAMMERING

Ons programma stellen we zorgvuldig samen, met oog voor de doelgroep. We geloven in een rijkere ervaring door context te geven aan de voorstellingen, makers en de inhoud die we programmeren. Dit resulteerde in zowel on- als offline context bestaande uit: interviews, een magazine, Talks, feestjes en workshops. Ook kon je jezelf inschrijven bij de confession booth; dat een kwartier counseling inhield.

Ons Festivalhart was gevestigd in Club OOST, om de hoek bij het Grand Theatre. Deze plek heeft verschillende functies: artiestencatering, avondprogrammering, napraatplek en workshopruimte. Omdat de Club zelf een verbouwing en professionaliseringsslag achter de rug had, was het zoeken naar de ruimte die we als festival konden innemen. Dat ging dit jaar goed, maar de locatie van het Festivalhart is een aandachtspunt voor volgend jaar.

De Nieuwe Kerk was ingericht als expositieruimte en doorlopend te bezoeken, hier vonden ook verdiepende onderdelen plaats als een gezamenlijke kerkdienst, masterclasses en atelier. In het Grand Theatre hebben we verschillende Talks georganiseerd met Joke Hermesen & The Culture Counselor. Voor publiek waren er in de studio van X_YUSUF_BOSS laagdrempelige workshops van makers die op dezelfde dag ook hun voorstelling speelden van onder andere de dansers en 155.

OPENING

PARTNERS

In het algemeen wil Jonge Harten een stevig fundament bouwen als het gaat om ketenwerking in de stad, provincie en land. Dit betreft zowel op het vlak van 'nieuw publiek' als op het vlak van talentontwikkeling. We zijn een kleine schakel in de keten en willen daarom waar het kan aansluiting en samenwerking zoeken om het totaalaanbod inzichtelijk te maken. Tijdens het festival kunnen we dat doen door onze partners een podium te bieden, zodat ons publiek hen ook door het jaar heen vindt. Het festival heeft voor het jonge publiek daarmee andere andere de functie om hetgeen al bestaat te highlighten. Voorbeelden van deze partners zijn: Grand Theatre, SPOT Groningen, Station Noord, Via Zuid, K&C Groningen/Drenthe, Bij VRIJDAG, OOST, Open Yoga, De Nieuwe Kerk, de Kunstwerf, Kunstpunt en de Enne Jans Heerd. Dit jaar is als nieuwe partner NITE (Noord Nederlands Toneel & Club Guy and Roni) aangesloten waardoor we de Machinefabriek – net als het Grand Theatre – als officiële festivallocatie 'om niet' konden gebruiken. De machinefabriek is zeker voor schoolvoorstellingen heel geschikt gebleken en sluit aan bij de missie om de Kunstwerf toegankelijk en vindbaar te maken voor jong publiek. Dit jaar sloot ook de Paradijsvogeltuinen zich aan met een soortgelijke afspraak. Samen met Noordstaat hebben we een poëzie avond geproduceerd en gepresenteerd in ons Festivalhart Club OOST.

Andere belangrijke partners zijn de scholen. We zijn blij met alle bezoekers die via scholen naar ons festival komen, maar we zetten ook gericht in op een aantal intensieve samenwerkingen. Dit omdat we denken dat deze specifieke doelgroepen goed aansluiten bij ons festivalprofiel. Terugkerende voorbeelden hiervan zijn de ISK en het Alfa-college. Met de ISK zijn we een intensieve samenwerking gestart. Jongeren die op deze school Nederlands leren en een start maken in een voor hen nieuwe omgeving, zijn bij ons extra welkom. Zij brengen verhalen met zich mee die voor ons een verrijking zijn. Omdat we ons beseffen dat zij soms meer begeleiding nodig hebben (in de weg vinden, financiële middelen) doen wij een extra investering in de samenwerking met deze school. Dit sluit aan bij onze intrinsieke noodzaak om toegankelijk te zijn en bij te willen dragen aan een meer inclusieve wereld. Met het Alfa-college hebben we een samenwerking waarbij een groot aantal studenten naar ons festival komt en werken wij actief op deze school met workshops in het voortraject van Jonge Harten en door het jaar heen (*Broodje gezond*).

In algemene zin is de samenwerking en het mogen leren van elkaar binnen de culturele instellingen van Groningen bijzonder te noemen. Als lerende organisatie hebben we veel aan de expertise die wordt gedeeld vanuit diverse partners en zijn we heel blij onderdeel te zijn van de lobbyclub. In deze lobbyclub houden we elkaar scherp ten aanzien van lokale en landelijke politiek. Jonge Harten Festival is aangesloten bij de De Verenigde Podiumkunstenfestivals, bij Station Noord en met de intrek in Villa B ook onderdeel van de Kunstwerf.

OPENING

STAGE

MARKETING EN PUBLIEK

Waar we vorig jaar ons marketingplan begonnen vanuit het uitgangspunt: *"Get your story straight"*, hebben we daar dit jaar zeker vervolg aan gegeven. Wederom is de marketing van Jonge Harten dit jaar ingezet op interactie, gelijkwaardigheid en community building. Dit hebben we onder andere gedaan door samen met jongeren een magazine te maken, jongeren in te zetten voor onze online campagne en door (online) in gesprek te gaan met jongeren.

Choose your battles

Het thema van 2022 was: ontwapening, met 'Choose your battles' als ondertitel. Een uitnodiging aan onze bezoekers om de focus te leggen op dat wat voor hen echt waardevol en noodzakelijk is en te kiezen hoe zij die uitdaging vervolgens aangaan.

Na de editie van 2021 drong de wens tot ontwapening zich aan ons op; in gesprekken, in het nieuws en op straat. Er waren verhalen over angst voor wapens en geweld, naast de angst om kwetsbaar te durven zijn. De editie van Jonge Harten 2022 heeft daar iets tegenover gezet; een safe space gecreëerd, een plek waar we de eerste stappen hebben gezet richting het neerleggen van onze verdedigingsmechanismen.

Campaignes

Met het thema ontwapening is er een onlinecampagne ontstaan die het educatiemateriaal omtrent dit onderwerp heeft voortgezet. Binnen de afdeling educatie is er het Ontwapeningsspel ontwikkeld, waarbij verschillende wapens tegenover elkaar worden gezet om daarna met de lesgroep te bepalen welke wapens het sterkst zijn in de samenleving.

Vervolgens zijn er zeven jongeren geportretteerd voor de social media kanalen van Jonge Harten en is hen gevraagd welk wapen zij in het dagelijks leven inzetten. Deze jongeren zijn gekozen door te kijken naar de mate waarin zij qua uiterlijk een ontwapenend effect hebben op de volgers van onze social media. Daarnaast zijn zij ook gekozen op basis van hun bereik op social media, de omgeving waarin zij wonen, de sociale omgeving waarin zij zich bevinden, hun binding met het festival en de mate waarin deze groep jongeren als geheel een divers beeld laten zien. We zijn ons bewust van onze beeldvormingspositie en willen bijdragen aan een inclusievere culturele sector, wat zich onder andere vertaalt in het laten zien van verschillende gezichten en stemmen in deze campagne.

SETO

CÉLINE

IGOR

ZOLA

Uit de rolmodellencampagne van vorig jaar is geleerd dat er meer een connectie moet worden gemaakt met makers die al betrokken zijn bij het festival. Dit jaar stonden daarom Céline, Justin en Cheikh model voor deze campagne. Alle drie hebben zij gespeeld op het festival. Uit de statistieken bleek dat de maker die als solo artiest geboekt stond, Justin, het meeste bereik opleverde, zijn foto leverde een organisch bereik op van 1.969 accounts, 273 likes en 12 reacties.

De tweede campagne is een experiment geweest om het onderwerp ontwapening meer inhoudelijke lading te geven. Een aantal weken lang is er met twee jonge makers gewerkt aan een spoken word tekst over het thema ontwapening. Hierin zijn zij begeleid door spoken word artiest Charlotte Beerda. De makers, Riham en Eva, hebben hun eigen verhaal verteld en daarmee hun invulling aan dit thema gegeven. Deze campagne had als doel de stem van de jongere een podium te geven. Na het voltooien van de volledige tekst is filmer Sander Roux aan de slag gegaan om een videoclip bij deze teksten te maken, welke vervolgens op onze social media kanalen is verschenen. De videoclip van Eva is 1.466 keer bekeken, heeft een bereik gehad van 1.200 accounts en heeft 306 niet volgers bereikt. De videoclip van Riham is 1.096 keer bekeken heeft een bereik van 866 accounts gehad en 349 niet volgers bereikt. Voor Jonge Harten is het belangrijk om het thema breder te laden dan door alleen te laten zien welke voorstellingen er spelen, zodat we een eigen identiteit creëren. Een identiteit waarin de stem van de jongere een podium krijgt. Ongefilterd maar wel met een kunstzinnige uitwerking.

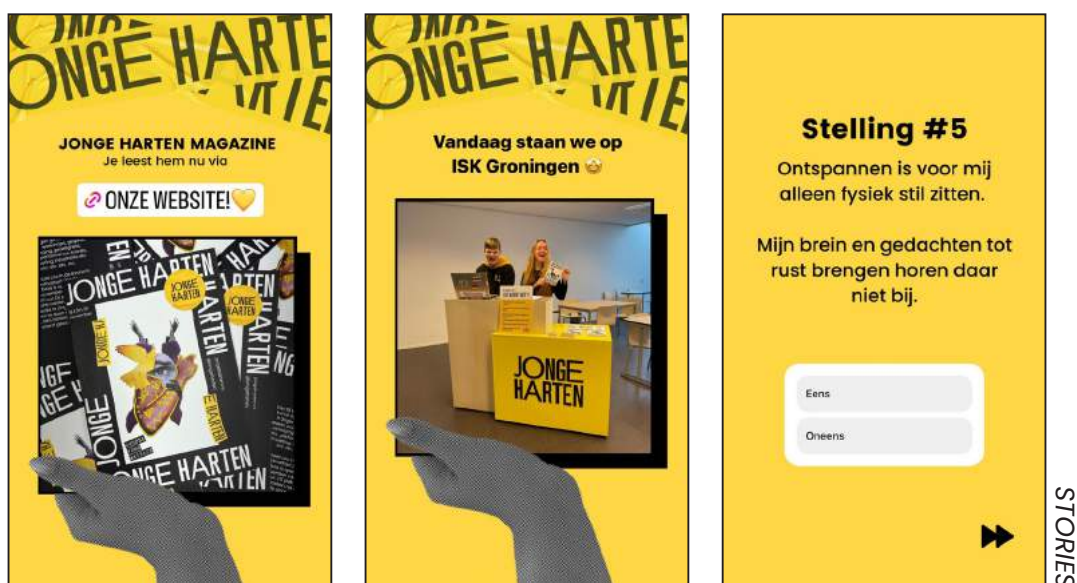
PERFORMANCE STADSSCHOUWBURG

Ook in 2022 zijn net als in 2021 de foto's van de lichtprojecties door Kroft&Smids een belangrijke campagne geweest op de social media kanalen. Deze foto's met quotes van makers en voorstellingen zorgen ervoor dat het inhoudelijke verhaal van het festival op artistieke wijze online is voortgezet. Naast dat deze foto's online voor een groot bereik hebben gezorgd, hebben de projecties ook in real life veel bezoekers en voorbijgangers bereikt.

Social media

Social media is een van de belangrijkste wegen om contact te maken met onze bezoekers en daarmee de nieuwe generatie. Het afgelopen jaar groeide het aantal volgers tussen 6 oktober en 3 januari op Facebook naar 5404 (stijging van 17 accounts) en had het een bereik van 10.1 duizend mensen, slechts 914 mensen toonden betrokkenheid. Instagram groeide op haar beurt tussen 6 oktober en 3 januari naar 3088 volgers (stijging van 435 accounts). Op Instagram heeft in hetzelfde tijdsbestek 96.6 K accounts bereikt (dit is het dubbele bereik ten opzichte van vorig jaar) en 4.6 duizend betrokken accounts gehad. Op TikTok heeft Jonge Harten 121 volgers en 885 likes gehad. Tussen 10 november en 31 december waren er 8.906 videoviews op TikTok.

De focus van afgelopen editie heeft merendeel geleden op Instagram en TikTok. Op Instagram hebben we veel doelgericht geadverteerd en voor TikTok is een apart panel opgezet. Dit tezamen, plus het feit dat onze doelgroep steeds meer wegtrekt van Facebook, maakt dat er op de kanalen Instagram en TikTok meer bereik is geweest dan op Facebook. In de toekomst willen we deze focus dan ook graag behouden en nog verder uitbreiden.

Bovendien heeft de focus op Instagram gelegen op het aangaan van interactie en het verdiepen van de dialoog. Via de stories zijn er meerdere verhalen gedeeld die ingingen op de thema's ontwapening, seksuele vrijheid en mentale gezondheid. Hierbij hebben wij niet alleen gezonden maar zijn we online in gesprek gegaan met onze volgers. Dit heeft opgeleverd dat er een grotere connectie was met deze doelgroep en we meer inzicht in de beleavingswereld van de jongeren hebben gekregen. Deze inhoudelijke gesprekken hebben bijgedragen aan meer community based werken en willen wij voor de volgende edities voortzetten.

Als vervolg van het TikTok-onderzoek dat vorig jaar door onderzoekster Hanne Staal (RUG) is uitgevoerd, zijn we onder haar leiding dit jaar een TikTok-panel begonnen. Uitgangspunt was om een groep jongeren, die zelf de doelgroep is van dit medium, content te laten maken en bepalen wat de inhoud hiervan was. Dit experiment is gedaan om te kijken wat het gevolg is als je de belevingswereld van de gebruiker 1 op 1 terug laat komen op een social media platform. De uitkomst hiervan was dat een aantal leden van dit panel erg betrokken was en op serieuze wijze content hebben gecreëerd voor TikTok. Ondanks de jonge leeftijd (16 t/m 18 jaar) hebben ze laten zien, dat ze inhoudelijk meedenken, het thema ontwapening begrepen en de verantwoordelijkheid kunnen dragen. Daar staat wel tegenover dat dit team volgend jaar zorgvuldiger op karaktereigenschappen moet worden samengesteld, zodat zij meer autonoom kunnen werken. Ook is gebleken dat sociale/emotionele begeleiding soms nodig is, om balans te brengen in het autonoom werken en het verantwoordelijkheidsgevoel en het groepsproces beter te kunnen begeleiden. Daarnaast is het ook fijn om toch kaders te stellen aan de look en feel om meer eenheid te krijgen met de andere media kanalen.

POSTERBEELD ELEMENTEN

Look and feel

Omdat we uitwisseling tussen makers belangrijk vinden binnen Jonge Harten, hebben we dit jaar vormgever Gerbrand Bos (ook vormgever van *LOOK*) toegevoegd aan het team voor het maken van het campagnebeeld. Het doel was een campagnebeeld creëren dat de verbeelding meer prikkelt en dat is naar onze mening goed gelukt. Deze uitwisseling bracht mede mee dat er de kunstvorm collage toegevoegd werd aan het campagnebeeld. De herkenbare huisstijl is gewaarborgd door Jesse Schaap (maker van campagnebeeld 2021), en heeft gezorgd voor verankering van wat er eerder is opgebouwd. Daarnaast hebben we de look and feel op de social media kanalen (TikTok daargelaten, want daar hadden de jongeren zelf zeggenschap over) nog meer aangescherpt zodat dit meer een eenheid is geworden en tevens heeft gezorgd door verankering van wat er al is.

deel van de ruimtelijke vormgeving

De look and feel is doorgetrokken in de ruimtelijke vormgeving. Dit jaar hebben voor het eerst Rinnert Veldman en Mieke den Braber de ruimtelijke vormgeving op zich genomen. Er is voor gekozen om een aantal focuspunten te kiezen in deze vormgeving. Namelijk, kijken wat er van de oude vormgeving nog bruikbaar is en deze inzetten, bepalen waar een inhaalslag gemaakt moet worden middels nieuw werk en met een laag budget zoveel mogelijk cohesie tussen de verschillende festivallocaties te bewerkstelligen. Er is gekozen om te investeren in nieuwe werken op scholen (ondersteunend aan het voucherprogramma) en bij de ingangen van de locaties. In beide gevallen heeft dit gezorgd voor veel zichtbaarheid en herkenning. Jonge Harten is naast een platform een identiteit aan sich, die draagvlak vindt in onze inhoudelijke uitgangspunten; rolmodel, noodzaak, actueel en jong. Deze identiteit krijgt letterlijk vorm door de aanwezigheid in de stad met de middelen die we hiervoor ontwerpen.

Het doel voor de toekomst is om elk jaar nieuwe werken bij te bouwen, om zo gezamenlijk met de al gebouwde werken een duurzame en volledige ruimtelijke vormgeving te creëren. Het is belangrijk om hier een meerjarenplan voor te realiseren zodat deze kosten meegenomen kunnen worden in de begroting.

Programmaboekje, magazine en ticketprijzen

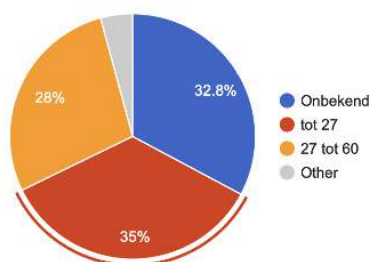
Nadat vorig jaar het fysieke programmaboekje is afgeschaft, is de keuze voor alleen een fysiek blokkenschema behouden gebleven. De informatievoorziening is online wederom goed bevallen en toereikend is gebleken. Ook het aanschaffen van tickets via de QR-codes op de locaties bleek goed te werken. Voor een enkeling die niet in staat was op deze manier kaarten aan te schaffen was er één fysieke kassa in het Festivalhart. Dit bleek toereikend genoeg.

Via gedrukte media in de vorm van een magazine hebben we dit jaar getracht verdieping te geven op het thema ontwapening. Doordat jongeren (tussen de 16 - 20 jaar) zelf hebben meegeschreven aan dit magazine en interviews hebben afgenomen, hebben we de stem van de jongere ook via dit medium kunnen laten horen. Als organisatie hebben wij met de brainstorms en gesprekken over dit magazine een beter inzicht in hun leefwereld gekregen en hebben wij op een andere manier de dialoog kunnen aangaan. Dit proces was voor herhaling vatbaar, al moet dit dan wel in een eerder stadium verwezenlijkt worden, waardoor het magazine in de Festivalweek zelf beter tot zijn recht komt. Ook vraagt dit om aanvullende financiering voor vormgeving, begeleiding en coördinatie. Dit jaar is dit alles binnen het bestaande marketingbudget en de daarbij behorende uren gedaan en is gebleken dat dit eigenlijk niet toereikend was.

We willen benaderbaar en toegankelijk zijn voor iedereen tussen de 12-29 jaar. Onze ticketprijzen zijn laag om het ook financieel behapbaar te maken voor jonge mensen. Van de 3098 verkochte kaarten via het ticketingsysteem zijn er minstens 718 afgenomen met een jongerenprijs. Dit is een speciale prijs voor jongeren onder de 29 jaar. Dat er veel jonge bezoekers zijn wordt bevestigd in het leeftijdstabel, tenminste 291 bezoekers zijn onder de 27 jaar. Daarnaast hebben 273 bezoekers hun leeftijd niet ingevuld, en kan hier onze jonge doelgroep ook nog in vertegenwoordigd zijn. Bij de programmaliijnen *FIELD* en *STAGE* is er geen verschil geweest in een jongere prijs en een oudere prijs, hierdoor kan het totaal aantal jongerenkaarten in werkelijkheid hoger liggen. [Voor alle prijzen, zie tabel prijssoorten.]

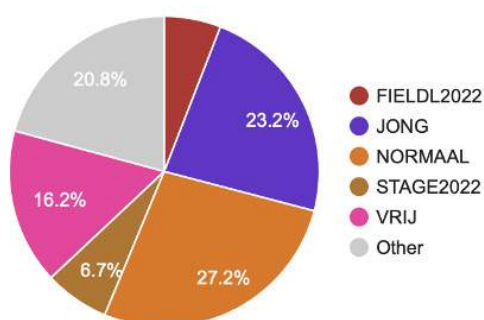
Leeftijd bezoekers

Leeftijdsgroep	Aantal klanten
Onbekend	273
tot 27	291
27 tot 60	233
boven 60	35
Totaal	832

Dit jaar was het wederom mogelijk om een stapelkorting te verkrijgen op de voorstellingskaarten van Jonge Harten. Bij aankoop van 3 of meer voorstellingstickets gold een korting van 25% over het gehele aankoopbedrag. Hier is 14 keer gebruik van gemaakt. Ten opzichte van vorig jaar, toen er 31 keer gebruik gemaakt was van de stapelkorting, is dit een fikse daling. Reden hiervoor kan zijn de lagere korting (25% ten opzichte van 50%).

Prijssoorten

Prijssoort	Aantal kaarten
ALFACOLLEGE2022	1
BEWONERPARADIJSVOGELTUIN	10
CULTUURCOACHOOSTERPARKWIJK	42
DENOORDERLINGENLOOK	15
DEWIJKDEWERELDNORMAAL	5
EMKEIDEMA	10
EXTRAJONG	45

FIELD2022	38
FIELDL2022	183
FIELDXL2022	100
GEZELSCHAP	59
HARENSLYCEUM2022	57
ISK2022	32
JONG	718
NORMAAL	842
PARCIVALCOLLEGE2022	25
PERS	4
RESERVERING	43
SPELERSTICKETSTAGE2022	22
STADJERSPASKORTINGSREGELING	4
STAGE2022	209
STAGEVRIJ2022	4
TEAMVRIJKAART	98
VRIJ	502
VRIJWILLIGER	28
WERKMANCOLLEGE2022	2
Totaal	3098

Een andere manier om voordelig voorstellingen te bezoeken was door een *FIELD-* (*FIELD* € 20, *FIELD L* € 25 of *FIELD XL* € 37,50) of een *STAGETicket* (€ 30) te kopen. Met een van deze tickets bezocht je een breder programma voor een voordelige prijs. Het *FIELD* ticket is 11 keer gekocht en stond voor 38 voorstellingskaarten, het *FIELD L* ticket is 38 keer gekocht en stond voor 183 voorstellingskaarten en het *FIELD XL* is 12 keer gekocht en stond voor 100 voorstellingskaarten. Het *STAGETicket* is 68 keer gekocht en stond voor 209 voorstellingskaarten.

Hieruit blijkt dat werken met programmapakketten en pakketprijzen werkt en zorgt voor een basis zaalbezetting voor de voorstellingen binnen deze programmaliijnen. Deze programmapakketten werken goed omdat zij gemaakt zijn voor een specifieke doelgroep en ook zijn afgenomen door deze doelgroep. In 2023 gaan we kijken hoe we deze programma's nog

beter kunnen afstemmen met de doelgroep, door tijden, duur en inhoud bij elkaar te verifiëren.

Het aantal vrijkaarten dat dit jaar is vergeven is gedaald ten opzichte van vorig jaar, daarnaast zijn een deel van deze vrijkaarten ook toe te schrijven aan personen die onderdeel zijn van het festival.

Publieksbereik en publieksgroepen

Wij verzamelen de gegevens over het aantal bezoekers en bezoeken via ons ticketsysteem. Indien het co-producties betreft of samenwerkingen waarbij de partner de kaarten verkoopt raadplegen wij hun borderellen. Bij het aantal bezoekers van het educatieprogramma dat niet via ticketing verloopt, wordt uitgegaan van het aantal dat gemeld wordt door docenten van de desbetreffende school en wordt ter plekke geteld door medewerkers van Jonge Harten. Bij contextprogramma dat niet via ticketing verloopt, worden de aantallen door de locatiemanager geteld. Tevens zijn er online bezoeken geweest. Wij hebben hiervoor het bereik meegeteld van de artistieke producten die ook online uiting hebben gekregen. Alle cijfers worden verzameld door de ticketingmedewerker. Voor alle exacte aantallen wordt verwezen naar de jaarrekening.

Het totaal aantal via het ticketingsysteem geboekte kaarten is 3098. Dit is aanzienlijk meer dan in 2019 en 2021. Dit aantal is een combinatie van voorstellingsbezoeken en workshops en maakt een bezettingsgraad van 61%. De aantallen van de coproducties en kaarten verkocht via SPOT zijn daarin niet meegenomen. Ook de schoolvoorstellingen komen daar nog bovenop met een 100% bezettingsgraad waardoor de totale bezettingsgraad op ruim 80% komt. De ambitie is een bezettingsgraad van 85%. Daar komen we dicht bij in de buurt. De begrote recette-inkomsten zijn wel behaald en zelfs overstegen. Het totaal aantal bezoekers van voorstellingen is 5943, waarvan er 1670 via een groepsbezoek vanuit scholen kwamen (exclusief vouchers). Op overige activiteiten in het Festivalhart, de expositie in De Nieuwe Kerk en het kunstwerk bij de Stadsschouwburg zijn 7440 bezoekers afgekomen. Daarvan hebben haast 3600 mensen in real life de lichtprojecties van Kroft&Smids gezien. Het bereik van het online programma was 20.240. [Zie voor aantallen en cijfers de jaarrekening.]

Dat het qua publieksopkomst en -recettes bij deze editie zo succesvol is geweest, komt volgens ons doordat er geen coronagerelateerde restricties golden, er grotere capaciteiten bij de voorstellingen waren, de programmapakketten van de programmalijsen *FIELD* en *STAGE* goed zijn afgenomen en er meer groepsbezoeken hebben plaatsgevonden. Daarnaast sluit het aan bij een behoefte van jonge mensen om samen

te komen en om uit te wisselen over thema's waar mee gestruggeld wordt. Namelijk, (h)erkenning vinden in de zoektocht van het vormgeven van je leven, in een tijd met veel grote uitdagingen en een onzeker toekomstperspectief.

Publieksonderzoek

Bij een deel van ons publiek hebben wij onderzoek gedaan naar hun ervaring en aanbevelingen omtrent het festivalbezoek. Dit is gedaan onder de *FIELD*-, *ROUTE*- en *STAGE*deelnemers en is er via social media een onderzoek gedeeld onder het 'vrije' publiek. Van de *STAGE*deelnemers hebben 15 jongeren het publieksonderzoek ingevuld, Bij *FIELD* waren dit er 23, voor *De ROUTE* 124 en bij het 'vrije' publiek 22. Tevens zijn er vier jongeren naar het festival gegaan met de vraag om vanuit de bril van jongeren programmeur naar het festival te kijken. We hebben hen onder andere bevraagd naar hun verwachtingen van het festival, hun ervaring, of zij zich gerepresenteerd hebben gevoeld, of het thema is overgekomen, wat zij aankomende editie als thema zouden willen zien en wat zij missen op het festival. Momenteel worden de uitkomsten van deze onderzoeken nog met elkaar vergeleken om hier een goede lering uit te halen voor 2023. In 2021 hebben we in het kader van het landelijk onderzoek Proeftuin Nieuw Publiek de *LostWord* avonden met LostProject vormgegeven. Het gehele onderzoek is nog gaande. We verwachten in 2023 de resultaten.

Bijzondere publieksgroepen

Dit jaar hebben we groter ingezet op de mogelijkheid om een toegift te geven aan het goede doel: Stichting Quiet. Bezoekers en ook niet-bezoekers konden hiermee een donatie van € 5, € 10 of € 15 doen aan Jonge Harten, waarmee Jonge Harten via de Stichting Quiet kaarten heeft gedoneerd aan personen die daar zelf niet de financiële mogelijkheden toe hebben. Dit jaar is er door 82 verschillende mensen een totaalbedrag gedoneerd van € 475. Er zijn 25 voorstellingskaarten gedoneerd aan stichting Quiet.

Een andere bijzondere publieksgroep was een groep Oekraïense vluchtelingen die woonachtig zijn in de Oosterparkwijk, speellocatie van de voorstelling *BITBYBIT*. Via de *VRIJDAG* in de *BUURT* Cultuurcoach Oosterparkwijk: Rozan Vergeer, zijn er 42 Oekraïense vluchtelingen komen kijken naar deze voorstelling. Dit zijn weliswaar vrijkaarten geweest, maar desondanks is deze groep bezoekers erg belangrijk voor Jonge Harten. Juist gezien het thema van dit jaar: ontwapening. Jonge Harten wil een verbindende rol hebben en daarom is het van groot belang dat deze groep mensen in aanraking kan komen in cultuur en dan vooral in de wijk waar ze momenteel verblijven. Een andere manier waarop we deze voorstelling laagdrempelig hebben gemaakt is het inzetten van korting voor Stadspashouders.

Scholieren als publiek

Nieuw dit jaar was dat scholen vouchers konden kopen voor hun leerlingen. Door deze af te nemen bij Jonge Harten, namen zij eveneens de dienst af dat er een kassa op de betreffende school kwam te staan. Bij deze kassa konden de leerlingen, na inwinnen van extra informatie, hun door de school aangeschafte voucher omwisselen voor een ticket voor geselecteerde voorstellingen. Deze voorstellingen waren allemaal voorstellingen die in het vrije programma vielen. Deze voucher is uiteindelijk 117 keer afgenomen. Doel van de voucher was aandacht te creëren voor de overgangsgroep (schoolbezoek naar individueel bezoek 16-20 jaar) en deze groep te ondersteunen in hun keuzeprocessen en het zelfstandige bezoek aan het theater te vergemakkelijken. We hopen dat deze leerlingen de aankomende jaren zelfstandig voorstellingen en ons festival zullen bezoeken.

Tevens was het dit jaar voor het eerst mogelijk om een kaartje te kopen voor een schoolvoorstelling. Hier kom je als reguliere bezoeker meekijken met een schoolklas naar een schoolvoorstelling. Dit is dit jaar een test geweest en er is slechts drie keer gebruik van gemaakt. Reden hiervoor is dat we pas op een laat moment wisten dat er nog ruimte over was voor vrij publiek. Daarnaast zijn er twee schoolvoorstellingen opgenomen in het *FIELD*programma zodat je ook als jonge maker mee kon kijken met een schoolvoorstelling. Hier is negen keer gebruik van gemaakt. Deze testfase willen we volgend jaar gaan uitbouwen, zodat we langzaam het reguliere en schoolpubliek steeds meer met elkaar mengen. Daarnaast zorgt het ervoor dat het steeds inzichtelijker wordt voor het algehele publiek dat wij ook in veel schoolvoorstellingen voorzien.

FIELD- & STAGEpubliek

Voor de *FIELD*dagen hebben we een geheel eigen publieksgroep aangeschreven. Hiervoor is namelijk contact geweest met verschillende kunstvakopleidingen door het land heen en zelfs in België. Door intensief contact te hebben met leraren binnen deze opleidingen heeft dit geresulteerd in een publieksgroep die precies geschikt was voor het programma dat door Jonge Harten is neergezet. Hieruit is wel gebleken dat maatwerk hierin veelal gewenst is en dat veel persoonlijk contact vereist is. Dat dit lovend is blijkt uit de 430 voorstellingsbezoeken die hieruit zijn voortgekomen. Daarnaast geven alle 24 *FIELD*bezoekers die het publieksonderzoek hebben ingevuld, aan dat zij graag terug willen komen.

Voor de *STAGE*dag is er vooral contact gezocht met culturele instellingen in en om Groningen waar jongeren al bezig zijn met het beoefenen van een vorm van cultuur: Kunstbende, De Noorderlingen, De Steeg, Rijdende Popschool, Broei, VERS, VRIJDAG en USVA. Grote speler hierin was VRIJDAG die met 20 leerlingen de *STAGE*dag bezocht. Andere groepen die zijn

aangeschreven voor deze dag zijn makende groepen die ook op de dag zelf een presentatie gaven: DE GASTEN, meeuw, Larf, Kunstbende etc. Lering hieruit is dat het voor (makende) de groepen belangrijk is om op voorhand het gehele programma te weten, voordat zij met een groep een dagbezoek brengen. Daarnaast is het soms lastig voor een organisatie om een groepsactiviteit uit te zetten onder hun leden als de groep an sich nog niet hecht genoeg is. Hierdoor zijn de plannen van de organisatie goed uitgedacht, maar de opkomst alsnog laag. 14 van de 16 jongeren die het publieksonderzoek hebben ingevuld, geven aan dat zij graag terug willen komen naar de STAGEDag.

Influencers betrekken als publiek

Om het publieksbereik te vergroten is er dit jaar geprobeerd een persevent op te zetten bij de opening van Jonge Harten. Aangezien het marketingbudget van Jonge Harten niet toereikend genoeg is om een groot persevent, met de daarbij horende kosten, te bekostigen is hierbij een samenwerking gezocht met Marketing Groningen, Museum Groningen en Kunstpunt. Op voorhand is hier kennis over ingewonnen bij ex-influencer Esmee Rudolf. Het event zou bestaan uit de luisterwandeling op de Enne Jans Heerd door Club NEL, de opening van Jonge Harten, de voorstelling *BITBYBIT*, het openingsfeest, een overnachting in de Social Hub, een rondleiding langs kunstwerken door de stad door Kunstpunt en een bezoek aan het Groninger museum. Influencers die hiervoor in gedachten waren genomen waren niche influencers in de kunst/cultuur sector. Ondanks dat zij een iets kleiner bereik hebben (tot 20.000 volgers) hebben zij wel precies de geïnteresseerde volgers voor Jonge Harten. Helaas is dit persevenement niet doorgegaan, omdat het toch te lastig was om deze influencers bij elkaar te krijgen. Dit doordat de samenwerking met andere organisaties, ondanks dat deze erg goed was opgezet, voor vertraging zorgde en we te laat in de agenda van deze influencers belanden. Het is fijn om dit volgend jaar alsnog proberen voort te zetten, omdat dit veel kan betekenen voor de online aandacht van het festival.

Een van de redenen om dit jaar een groots openingsfeest voor genodigden te organiseren in plaats van een vrij toegankelijk slotfeest was om bezoekers uit te dagen om meerdere voorstellingen te gaan bekijken tijdens het festival. Of dit daadwerkelijk voor meer festivalbezoeken heeft gezorgd is moeilijk na te gaan, aangezien deze bezoekers met vrijkaart niet op naam in het ticketingsysteem staan. Wel heeft dit ervoor gezorgd dat de mond-tot-mondreclame eerder op gang is gekomen. Zoals gezegd was het slotfeest niet vrij toegankelijk voor iedereen en daardoor zorgde dit niet voor de grote bezoekersaantallen zoals dat in voorgaande jaren wel is gebeurd.

ORGANISATIE EN TEAM

Met een deels vertrouwd en deels fris en jong team zijn we in het voorjaar gestart met de organisatie van de *STAGEDag*. Voor het teamgevoel bleek het goed om zo een kleine editie te doen. Vanaf daar konden we snel inhoudelijk doorbouwen en op zoek naar nieuwe perspectieven in ons team.

Jonge Harten heeft een dynamisch, brutaal en flexibel team van jonge professionals en vindt een goede aansluiting bij het publiek. Jonge Harten is de uitgelezen plek om ruimte te geven aan jonge mensen om zich in onze sector verder te ontwikkelen. Er is veel ruimte om te leren. Binnen dit kader vinden wij scholing een belangrijk aspect dat we dwars door onze organisatie (inclusief makers en publiek) vormgeven onder de noemer: *De Publieke Ruimte*. Met dank aan financiering van Fonds Cultuurparticipatie, heeft elke medewerker de mogelijkheid gekregen een scholingsbudget in te zetten voor professionele ontwikkeling die ook voor Jonge Harten relevant is en/of om zich te verbinden aan een senior in het veld. Een aantal kernteamleden zijn peertrainer geweest voor nieuw talent binnen onze organisatie, ons festivalteam is dat voor onze vrijwilligers en publiek geweest, en ons publiek is dat weer voor ons. Zo bouwen we aan een lerende en gezonde organisatie en dragen we zorg voor de volgende generatie.

Voor de zomer zijn we gestart met een teamdag om het thema te onderzoeken (ontwapening), elkaar te leren kennen en om leervragen te formuleren en van daaruit een ontwikkelplan te maken. Elk teamlid heeft dit anders ingevuld. Daarnaast hebben we tijdens het festival verschillende workshops, masterclasses en talks georganiseerd, die ook aansloten bij de ontwikkeldoelen van ons team en verdieping gaven aan makers en publiek. Dit vond o.a. plaats binnen *FIELD*. Voor jonge (educatie) makers was er het talentontwikkelingstraject van *De ROUTE*.

De lijn om het kernteam (directeur, zakelijk leider, curator, hoofd marketing, hoofd educatie en productie) meer verantwoordelijkheid te geven in de vorm van budgetbeheer, keuze van eigen teamleden en het aansturen hiervan, hebben we doorgezet en aangevuld met ook artistiek inhoudelijke inbreng en autonomie. Het kernteam is aangevuld met veelal jonge stagiaires en jong talent.

Het team bestaat voornamelijk uit zzp'ers. Het ondernemende karakter van zzp'ers is passend bij een organisatie als het Jonge Harten Festival. Voor startende ondernemers is het soms verwarrend dat het een langlopende opdracht is, waardoor het snel wordt gezien als een

dienstverband. We hebben aandacht besteed, en moeten dat blijven doen, aan wat het inhoudt om ondernemer te zijn; verantwoordelijk en autonomie voor inhoud en uitvoering. Overigens bieden wij ook ruimte voor dienstverbanden voor bepaalde tijd indien die wens er is bij de medewerker, of de aard van de werkzaamheden een arbeidsrelatie vraagt. Het is wel een meerwaarde als teamleden ook bij andere culturele instellingen werkzaam zijn, dit draagt bij aan de ketenwerking die we al eerder noemden.

Opvallend blijft de impact die corona heeft gehad op een generatie jong professionals, die weinig ervaring op hebben kunnen doen en nog worstelen met de na-effecten van corona. We hebben om die reden extra ingezet om mentale gezondheid en grenzen aangeven op de werkvloer.

Sinds het najaar 2022 hebben we een vertrouwenspersoon geïnstalleerd binnen de organisatie. We merkten dat dat erg werd gewaardeerd door de medewerkers. Er is geen gebruik gemaakt van deze dienst. voor, tijdens of na het festival.

Hoewel de Kunstwerf al wel in gebruik was hebben we dit jaar nog niet veel focus gelegd op de Kunstwerf als nieuwe culturele plek in de stad Groningen. Wel hebben we gebruikgemaakt van de locaties om voorstellingen te tonen en ons openingsfeest te hosten. Dit had als reden dat we er niet vanuit konden gaan dat de gehele Kunstwerf daadwerkelijk opgeleverd en open zou zijn tijdens ons festival. Graag maken we volgende editie nog veel intensiever gebruik van onze plek die van ongelooflijke waarde is in de ambitie om gezamenlijk zorg te dragen voor een rijk cultureel leven voor jong publiek.

Bovenal zijn we ongelooflijk trots op dit jonge team, dat dapper en energiek dit festival heeft vormgegeven!

FESTIVALHART

CREW EN COMMUNITY

Jonge Harten groeit tijdens de festivaldagen exponentieel als organisatie. Een groot deel daarvan zijn vrijwilligers: crew. Deze jonge mensen zijn intensief bij onze organisatie betrokken en we bouwen zorgvuldig aan een community die tijdens het festival steeds hechter wordt. Ook dit jaar hebben we voor de crew een eigen programma gemaakt waar mentale gezondheid en samenzijn centraal stond. Het programma bestond onder andere uit yogalessen, een quizavond, een knutselochtend, een Lindy Hop avond (door centrale gast X_YUSUF_BOSS), een karaoke avond en een meet-and-greet met het festivalteam.

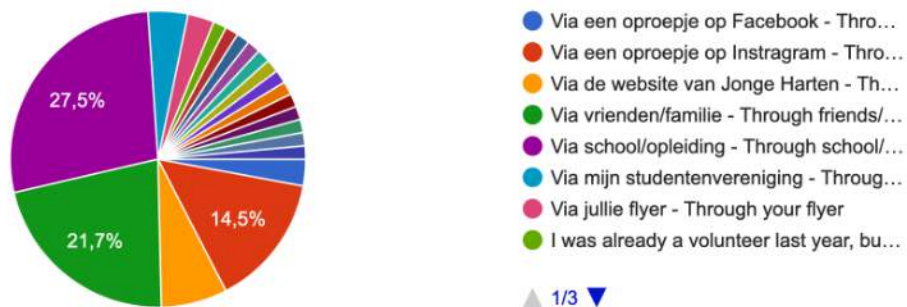
Naast de crew coördinator was er dit jaar een stagiaire Arts Culture and Media die hielp bij de werving van de crew en de uitvoering van werkzaamheden tijdens de festivalweek. Een goede aanvulling, zowel praktisch als door de 'connectie' met de doelgroep. Deze stagiaire was zelf een international; dat Jonge Harten als organisatie diverser maakt en tevens meer toegankelijk voor andere internationals. Zelf was zij het jaar daarvoor vrijwilligster en dit maakt zichtbaar dat je binnen Jonge Harten, na je vrijwilligerswerk, mogelijkheden hebt om in te stappen als professional. Drie vrijwilligers/stagiaires van vorige editie werkten in 2022 in het festivalteam, als educatiemaker, als ticketing assistent en dus als stagiaire crew coördinatie.

Tijdens de werving hebben we ons gefocust op verjonging en diversiteit, onder andere door nauwere samenwerking met mbo-opleidingen. We hebben een SBB erkenning aangevraagd voor mbo-evenementenorganisatie en zijn nu een officiële leerplek voor deze opleiding van het Noorderpoort college. Deze editie hebben 69 crewleden zich aangemeld vanuit negen verschillende nationaliteiten. Van deze 69 crewmembers waren er 15 mbo-stagiaires. Daarnaast hebben zich voor het TikTok panel en de verschillende marketing campagnes nog 16 vrijwilligers gemeld. In totaal dus 85. Alle crewmembers hadden een leeftijd tussen de 15 en 29 jaar. Daarmee is vooral verjonging is dit jaar goed gelukt. De opsomming van activiteiten voor de crewmembers met aantallen zijn terug te vinden in de jaarrekening.

Aanmeldingen zijn veelal gedaan via:

- Via school/opleiding
- Via vrienden/familie
- Via Facebook
- Via website van Jonge Harten
- Via Instagram

Hoe ben je op het idee gekomen om je aan te melden? - Where did you get the idea to sign up?
69 antwoorden

Community

De crewleden zijn een belangrijk onderdeel van de Jonge Harten community; ze zijn betrokken, willen bijdragen en 'horen er echt bij'. Naast de crew-werking zijn we in het kader van community dit jaar doorgegaan met *Back2Back* (samenwerking met De Noorderlingen, De Steeg en NITE) waar we volop ingezet hebben op *LOOK*. De spelersgroep van *LOOK* is een heel waardevolle groep jonge mensen die nu aan al onze instellingen verbonden is. Met deze genoemde partners werken we aan een plan over hoe we de Kunstwerf door het jaar heen toegankelijk kunnen maken voor de jongerencommunity die we gezamenlijk delen en waar we elk onze eigen rol in spelen.

Onze community ging ook echt leven door de TikTok-, magazine- en Spoken word-groep die bij ons op kantoor vergaderden en aan het werk waren. Af en toe was ons kantoor daadwerkelijk het jongerenhok, wat we graag (ook) willen zijn.

Tevens ontstaat er een belangrijke community van jong professionals tijdens de *STAGE*- en *FIELD*dagen en onder de *ROUTE*makers. Zij geven allemaal terug dat het van grote waarde is om een plek te hebben om elkaar op basis van gedeelde interesse en zoektochten te ontmoeten. Een van de complimenten die we kregen van een van de *ROUTE*makers is dat het festival werd ervaren als een plek zonder ego, maar wel met hoge kwaliteit.

SAMENSTELLING ORGANISATIE EN TEAM

Team

Karlijn Benthem (directeur/programmeur) / Jojanneke Braam (zakelijk leider) / Stella Uffen (trainee zakelijk leider) / Gregory Caers (curator) / Anne Weges (interim educatie) / Wendy Viel (educatie) / Rick Ploeg (productie) / Koen de Saeger (technische productie) / Stèfanie Feijen (marketing & PR) / Antje van den Hoed (social media) / Lisa Kippers (social advertenties) / Eva Vos (creatief producent) / Lola Catsburg (crew coordinator) / Karma Ibrahim (assistent crew coordinator) / Mees Oosterbaan (ticketing) / Mara Scheffer (assistent ticketing) / Rinnert Veldman en Mieke den Braber (ruimtelijke vormgeving) / Jesse Schaap (grafische vormgeving) / Gebrand Bos (collage campagnebeeld) / Tim Tijink (grafische vormgeving) / Arno Hoogma (website) / Djoeke Graswinckel (stagiaire marketing) / Sytske de Graaf (stagiair educatie) / Dylan Sappema (stagiair educatie) / Juliette Tantawy (stagiair educatie) / Jelke Rijpma (docententeam) / Lina Bravo (docententeam) / Liselot Mol (docententeam) / Candy de Laet (stagiair productie) / Hanne Staal (TikTok team, locatiemanager) / Niels Meijer (fotograaf) / Sebastiaan Rodenhuis (fotograaf) / Drico Ligthart (videograaf) / Sander Roux (videograaf) / Charlotte Beerda (begeleiding spoken word) / Linn Reinink (presentatie social media) / Maikel van Duinen (presentatie social media) / Cissy Joan (host spoken word) / Jesse de Korte (locatiemanager) / Sebastiaan Schröder (locatiemanager) / Simon Klein (locatiemanager) / Eline Reilman (locatiemanager) / Juul Huitema (locatiemanager) / Rianne van Gogh (locatiemanager) / Anna-Marije de Boer (locatiemanager) / Yaël Korse en Doris Wennekers (Routemaker) / Hannah Vrijenhoek en Gijs Top (Routemakers) / Maggie Symonds (Routemaker) / Demi Wester (Routemaker) / Renske van Oosterhout (docententeam, Routemaker) / Studenten van het excellentie Jaar van mbo Theaterschool Rotterdam (Routemakers)

Bestuur

Menno Conner / Felix Welsink / Habiba Ali / Wilbert van de Kamp / Gea Boerma

Vrijwilligers

Cynthia De Vries / Gintarė Kalvinskaitė / Lotte Mareen / Manon de Wal / Beaudine Wagenaar / Leanne Bruin / Loes Kroon / Rutger Wiechers / Zuzanna Macała / Julia Milewska / Wousje Schutte / Anniek Trip / Merel Nieland / Timmy-joël Heerlien / Maria Petkova / Aisling Flouch / Aleksandra Juchniewicz / Rosie Reith / Evie Zwiighuizen / Iris Blaauw / Renate Leeuwe /

Berber Stuit / Vosse Smit / Kimberley van den Berg / Floor Veening / Yvon Munnik / Kim Danique Boelsma / Loli Synodia / Luna Rots / Nina Poort / Scott Hoendervanger / Lotte Messer / Melina Potkamp / Bruce Bartelse / Jip Ziermans / Emma Zweers / Samantha Leeuwerke / Sophie Heerema / Michelle Gerssen / Mark Tinge / Liz Kampijon / Petra Pool / Mohamed Adan / Aranka Plante / Sarah Odhiambo / Gabriela Boian / Laura Hesselink / Max Striefler / George Cherouveim / Lilly Nikolova / Lotte Hofbauer / Kim Postema / Marthe Wannenmacher / Lenna Nickol / Dokan Reda / Dajo Malfliet / Pavlo Vyshnevskyi / Kateryna Spodoneiko / Oleksandr Symonenko / Max Doorenspleet / Carmen Jica / Adelina Gauca / Octavia Georoceanu / Courtney Tay / Linkin Meijerman / Salma Jama / Mame Aïda Mbaye / Jonathan Spellerberg / Isabella Friedrichsen

Eva Broek (spoken word) / Riham Omar (spoken word) / Marit Nygård (magazine) / Sanna Bouma (magazine) / Sanne de Heer (TikTok) / Benjamin Hofstra (TikTok) / Joas de Graaf (TikTok) / Lotte Messer (TikTok & Magazine) / Henrike Slagter (TikTok) / Tristan Woldhek (TikTok) / Cheikh Mbaye (TikTok & campagne) / Larissa Reinink (campagne) / Seto Bikouta (campagne) / Zola Bikouta (campagne) / Céline Wöth (campagne) / Igor de Boer (campagne) /

Partners

Fonds Podiumkunsten / Fonds21 / VSBfonds / Dioraphte / Fonds Cultuurparticipatie / Prins Bernhard Cultuurfonds / Gemeente Groningen / Provincie Groningen / Grand Theatre / Station Noord / NITE / De Noorderlingen / De Steeg / Het Houten Huis / SPOT / Forum / Kunstpunt / Noorderpoort / VRIJDAG / Wongema / Enne Jans Heerd / OOST / Paradijsvogeltuinen / De Nieuwe Kerk Groningen / IJssalon Toscane / Rijksuniversiteit Groningen / Hanzehogeschool Academie Minerva / Proeftuin Nieuw Publiek / Open Yoga / Noordstaat / Alfa-college / ISK / Social Hub Groningen / Het Groninger Museum / Marketing Groningen

CREW

TEAM

FINANCIËN

Jonge Harten wordt structureel gefinancierd en daardoor wordt er waardering en noodzaak uitgesproken voor de combinatie jongeren en kunst. Wij nemen deze waardering en verantwoordelijkheid uiterst serieus en werken op het scherpst van de snede in het maken van keuzes waar dit geld aan uit te geven.

Financieringsmix

Jonge Harten ontvangt structurele subsidies van Fonds Podiumkunsten, gemeente en provincie Groningen. Het festival zoekt ieder jaar naar particuliere fondsen die de missie en ambities van Jonge Harten delen en aanvullend op de structurele subsidies willen meefinancieren.

Toelichting op de financiën

Jonge Harten ontving in 2022 een structurele bijdrage van Fonds Podiumkunsten van € 143.476 (incl. indexering). De bijdrage van de gemeente is € 92.500 en het festival ontvangt € 36.500 (incl. accres) van de provincie Groningen. Daarnaast ontvangt Jonge Harten van de gemeente huursubsidie. In 2022 was dit € 8.276. Ieder jaar zoekt het festival aansluiting bij private fondsen of incidentele publieke fondsen. In 2022 hebben veel fondsen hebben hun waardering voor het festival middels een financiële bijdrage uitgesproken. Voor Fonds 21 draagt Jonge Harten nog altijd nadrukkelijk bij in het realiseren van de beleidsdoelstellingen van het fonds. Dit resulteerde in 2022 in een tweejarige toekenning van een bijdrage van € 50.000 per jaar. Stichting Dioraphte heeft opnieuw financieel bijgedragen aan de realisatie van het festival met een bijdrage van € 20.000. Ook het VSBfonds deed een bijdrage van € 20.000, Fonds Cultuurparticipatie ondersteunde het project *De Publieke Ruimte* en het Prins Bernhard Cultuurfonds heeft een bijdrage gedaan aan de jubileumvoorstelling *BITBYBIT*. Daarnaast ontving Jonge Harten een bijdrage van Fonds Podiumkunsten in het kader van 2P voor de samenwerking met Tijd van de Wolf van € 31.050, aangevuld met een bijdrage van € 9.500 in het kader van de Regeling Spuk Jongerencultuur van de Gemeente Groningen. Bij het Grand Theatre hebben we aanspraak kunnen maken op hun programmeringsregeling.

Steunpakket COVID-19, ingehaalde STAGEDag en extra programmering Vanwege COVID-19 eind 2021 en begin 2022 is er door het Fonds Podiumkunsten in 2022 een steunpakket van € 22.400 uitgekeerd. Dit stelde ons in staat de afgelaste STAGEDag van de editie van 2021 ten gevolge van COVID-19 alsnog te organiseren in april 2022. Ook de terugbetalingsverplichting van € 5.804 aan de Gemeente Groningen is daarvoor aangewend.

In de beschikking van het laatste steunpakket van Fonds Podiumkunsten stond de opdracht de werkgelegenheid van zzp'ers en andere betrokken op peil te houden. Daar heeft de extra STAGEDag aan bijgedragen. Daarnaast hebben we dit aangegrepen om in de festivaleditie van 2022 extra te programmeren.

Resultaat en algemene reserve

Jonge Harten 2022 is afgesloten met een negatief resultaat van € 20.653. Met verwerking van de bestemmingsreserves en fondsen komt de algemene reserve op € 72.055. Het exploitatieresultaat is binnen de marges van het redelijke en de liquiditeit is goed en de solvabiliteit is prima.

Bestemmingsreserves en fondsen

In de jaarrekening zit een toelichting op de balans waaruit de verdeling van bestemmingsreserves blijkt. Van de COVID-19 bestemmingsreserve hebben we de naam aangevuld met werkgelegenheid, gezien het subsidiedoel dat in de beschikking van Fonds Podiumkunsten stond omschreven. Een deel hebben we besteed aan de STAGEDag, een ander deel voor extra programma. Het restant nemen we mee naar 2023. Ondanks dat we er vertrouwen hebben dat COVID-19 ons niet opnieuw parten zal spelen, hebben we ook in 2023 nog steeds te kampen met post-corona kosten doordat er op gebied van productiemedewerkers, technici en marketeers, krapte op de arbeidsmarkt is waardoor talentontwikkeling van jonge nieuwe mensen noodzakelijk is, en omdat uurtarieven ten gevolge van die krapte (naast inflatie) enorm stijgen. Na en naast de focus in de organisatie op mentaal welzijn ten gevolge van corona, willen we in 2023 de focus in de organisatie ook op diversiteit en inclusie leggen zowel in bewustwording als werving van medewerkers. Ook hier zijn extra kosten mee gemoeid. Het publiek bleek in 2022 goed de weg naar ons terug te vinden, maar of dat – met de hoeveelheid van andere (ingehaalde) activiteiten en festivals in ogenschouw nemend – in 2023 opnieuw zo is blijft onzeker. De bestemmingsreserve COVID-19/ werkgelegenheid geeft ons ruimte voor het opvangen van extra personele kosten en ook indien er tegenvallende inkomsten of andere risicofactoren zijn, de werkgelegenheid van medewerkers waar afspraken mee zijn te borgen.

Naast de bestemmingsreserve COVID-19 en werkgelegenheid, hebben we de bestemmingsreserve voor verhuizing en nieuwe inrichting ook deels nog te besteden. Er zijn nog steeds onderhoudswerkzaamheden in ons kantoor in Villa B (Kunstwerf) waardoor we daar wat financiële middelen willen reserveren voor mogelijke kosten die daaruit voortkomen.

Wijzigingen ten opzichte van aanvraag begroting

De activiteitenlasten zijn hoger dan begroot door de extra STAGEDag en extra programma. Dit verklaart, samen met meer programma, het negatieve resultaat. Zelfs met de hoge inkomsten (hoger ook dan begroot) als gevolg van meer recettes. De hoge inkomsten zijn een gevolg van de STAGEDag en de extra programmering.

De post Sejour en overnachtingen zat oorspronkelijk in de post honoraria. Wij hebben deze eruit gehaald om een reëler beeld te kunnen geven. Hierdoor lijken de honoraria voor programmering min of meer gelijk gebleven, daar waar ze in werkelijkheid zijn gestegen ten opzichte van de oorspronkelijke aanvraagbegroting. Naast stijgende locatie- en theaterzaalkosten vanwege de extra STAGEDag en het extra programma, is dit ook het gevolg van inflatie. De stijgende personeelskosten zijn ook een gevolg van extra programma, maar ook van de indexering en hogere zzp-opslag in de CAO. De educatiekosten lijken laag, maar zijn verweven in andere posten (marketing en productie). De afschrijvingskosten zijn een gevolg van afschrijving van een online meeting scherm, marketingmiddelen en kassa-zuilen waar we de komende jaren nog gebruik van maken.

Overig

Jonge Harten communiceert zorgvuldig met alle stakeholders zoals subsidiënten, bezoekers en jonge makers en voldoet zeer ruim aan de WNT norm. In een risicoprofiel is door een risico-analyse inzichtelijk gemaakt waar mogelijk risico's en uitdagingen liggen. Aan de hand van dit profiel kan worden geanticipeerd op risico's.

Op basis van de toekenning van incidentele fondsen wordt ieder jaar in september een definitieve begroting gemaakt voordat het festival begint.

DE ROUTE

DE CODES

Binnen Jonge Harten besteden we vanuit een intrinsieke motivatie aandacht aan het toegroeien naar het naar behoren functioneren binnen de verschillende codes. We behandelen de verschillende codes volgens het model in het handboek aangereikt door Fonds Podiumkunsten. We zijn goed op weg en er is ruimte voor verbetering.

Voor alle codes geldt dat wij basiskennis hebben gevonden in de Deep Democracy theorie. Directeur Karlijn Benthem heeft level 1 t/m 4 en de opleiding tot Deep Democracy docent afgerond. Zij zet deze theorie in bij het vormgeven van het festival en bij het leidinggeven en samenstellen van het team. De basis van de theorie is dat er wijsheid zit in de stem van de minderheid. Deze inclusieve gedachte wordt zoveel mogelijk nageleefd op de werkvloer.

Code Diversiteit en Inclusie

De intentie dat Jonge Harten als organisatie een veilige plek wil zijn waar iedereen zich thuis voelt om zich in een ander perspectief te verplaatsen, is er al een aantal jaren. Omdat we een (deels)flexibel team hebben zijn we scherp op aannamebeleid; dit is wat ons betreft de sleutel tot het meer divers maken van je werkvloer. Het festivalteam is ook dit jaar samengesteld met een grote focus richting (inter)nationaliteit en de verdeling tussen ervaring en jong talent, en gender. De inzet is een organisatie waar je als young professional ook daadwerkelijk wordt begeleid en je je kunt ontwikkelen.

Betreft diversiteit is ons sterke punt altijd al onze programmering; we tonen (cultureel)diverse makers en verhalen. De uitbreiding van ons programmateam met twee centrale gasten, is onze een manier om onze perspectieven aan te vullen. De aanwezigheid van het artistieke teams van Tijd van de Wolf (waarin inclusie gaat over jongeren met een kwetsbare mentale gezondheid) en X_YUSUF_BOSS (waar inclusie gaat over biculturaliteit) waren daar hele waardevolle voorbeelden van. In marketing dragen we ook zorg voor representatie van de verschillende perspectieven en rolmodellen.

We werken aan de diversiteit binnen ons team (personeel) betreft nationaliteiten, leeftijd en gender. Ook focussen we hier op een mix bij de werving van de crew, door in te zetten we in op internationale studenten, waardoor we een goede mix van cultureel diverse achtergronden in ons midden vinden. Als er nieuwe vacatures zijn, zoeken we nadrukkelijk niet

alleen op de geijkte plekken en proberen we in onze functieomschrijving en het taalgebruik duidelijk te zijn in de verwachtingen en hopen daarmee ruimte te bieden voor niet alleen de usual suspects. Binnen het bestuur ondersteunde Habiba Ali ons hierin met haar kennis en netwerk. In de keuze voor partners kiezen we bewust voor instellingen die (cultureel) diverse makers ondersteunen. Onze intensieve en inmiddels meerjarige samenwerking met de ISK resulteert in actieve deelname en bezoeken tijdens ons festival (en aan LOOK). Zij stromen daarna ook door naar talentontwikkelingsplekken als De Noorderlingen. Zowel on- als offline werken we aan representatie door verschillende rolmodellen in te zetten. Offline vertaalt zich dat onder andere in onze openingsavond die veel verschillende perspectieven op één podium heeft getoond, het docententeam en online in verschillende social media campagnes.

Ten aanzien van inclusie is het uitdagender. Ons festival vindt nog veelal plaats op en in plekken die zowel een letterlijke maar ook zeker een figuurlijke te hoge drempel hebben. Ons Festivalhart is verstopt en slecht toegankelijk. Dit is een aandachts- en ontwikkelpunt voor volgend jaar.

Financiële toegankelijkheid is bij onze doelgroep ook een aandachtspunt. Vanuit verleden is al geleerd dat een flinke korting bij het aanschaffen van meerdere voorstellingen daadwerkelijk leidt tot meer bezoek. Daarnaast houden we onze kaartprijzen zo laag mogelijk en bieden we een aantal gratis onderdelen aan. Als crewlid heb je ook veel voordelen en kun je als er nog plek is zonder entreeticket naar de voorstelling. Dit jaar hebben we bezoekers mogelijkheid geboden om bij het kopen van hun kaartje ook een donatie te doen aan Stichting Quiet. 25 van hun jongeren konden daarmee gratis naar een voorstelling. Bij de jubileumvoorstelling *BITBYBIT* was er korting met de Stadjierspaspas en hebben we voor speciale groepen flinke korting of gratis kaarten kunnen geven. [Zie ook Marketing en publiciteit]

Betreft onze informatieve toegankelijkheid zetten we in op de bovenbouw van middelbare scholen om via de voucherskassa op school met een medewerker van Jonge Harten ons programma inzichtelijk te maken. Dit is erg intensief, maar wij denken heel goed om 'te leren kiezen' in het culturele aanbod van Groningen. We dragen ook bij door georganiseerde bezoeken naar een aantal speellocaties waardoor jongeren daarna zelf de weg weten (denk aan SPOT en Grand Theatre, maar ook mensen die blij verrast waren om de Paradijsvogeltuinen te leren kennen).

In het kader van sociale toegankelijkheid speelt het openingsfeest denken wij een grote rol; je komt voor het feest maar raakt wellicht geïnteresseerd om de week daarna een voorstelling te bezoeken. Nu was deze vooral voor openingsgasten en maar beperkt openbaar voor publiek. Dat nemen we in heroverweging.

Fair Practice Code

We onderschrijven het belang van goede zorg voor werknemers, artiesten en een gezonde culturele sector zoals deze wordt beschreven in de Fair Practice Code. Met een sterk moreel kompas en het verlangen om bij te dragen aan de toekomst vinden we het essentieel om na te denken over de arbeidsomstandigheden binnen onze context. Veel makers die door ons gepresenteerd worden ontvangen (nog) geen (structurele) subsidie. Zij kunnen niet het risico dragen voor een niet uitverkochte zaal. En met het publiek waar we ons op richten zijn uitverkochte zalen niet gegarandeerd. We kiezen er daarom bij voorkeur voor om enkel te werken met uitkoopsommen in plaats van partage of recette-deals. Wel ervaren we soms spanning tussen de stijgende kosten, die door makers worden doorgerekend in de uitkoopsum, en ons programmeringsbudget.

Jonge Harten is een flexibele organisatie die veel verschillende werkverbanden kent (loondienst, zzp'ers, stagiair(e)s en vrijwilligers), waarvan het merendeel op projectbasis in opdracht werkt en dus ook gedeeltelijk vanuit een eigen verantwoordelijkheid werkt. De organisatie wil deze gezamenlijke verantwoordelijkheid goed bespreken en de afspraken worden vastgelegd in een modelovereenkomst. Daar waar er sprake is van een arbeidsrelatie met gezagsverhouding, wordt er een dienstverband afgesloten. Salariëring geschiedt conform de CAO Theater en Dans, waarbij we de indexeringen en 50% opslag voor zzp'ers hanteren. In de komende jaren streven we ernaar deze elk jaar met 5% te verhogen tot 60%.

In 2022 hebben we een stap gezet in het maken van heldere taakomschrijvingen en reëlere afspraken over het aantal dagen. De oproep aan medewerkers was ook om tijdig aan de bel te trekken als dit niet haalbaar bleek zodat er bijgestuurd kon worden. In eerste instantie kken we of we de opdracht kleiner konden maken, in een enkel geval bleek het nodig een deel van de taken door anderen over te laten nemen en ook is er in een enkel geval over het aantal afgesproken dagen heen gegaan. Het inzicht hierin helpt ons om in 2023 volgende stappen te zetten in de opdrachtformulering.

We werken ook geregeld met stagiairs die een stagevergoeding volgens de CAO ontvangen. De vrijwilligers zijn te verdelen in twee groepen: vrijwilligers met verantwoordelijkheid voor geld die een vrijwilligersvergoeding ontvangen en de vrijwilligers die vergoed worden met gratis voorstellingsbezoek. Voor de vrijwilligers die zich aan ons verbinden is de grootste drijfveer om zich verbonden te voelen met het festival en haar doelgroep.

Eind 2022 heeft Jonge Harten zich aangesloten bij het Fair Practice Lab, een initiatief van Gemeente en Provincie Groningen in samenwerking met Kunsten '92 en Platform Acct om meer zicht te krijgen op waar we staan met betrekking tot de Fair practice code en welke acties er te nemen zijn. De zakelijk leider volgt online trainingen en intervisiebijeenkomsten, en met een deel van het team wordt er in 2023 een doe-het-zelfworkshop gedaan. Resultaten hiervan zullen in 2023 gedeeld worden.

We maken ons voor de komende jaren zorgen of het belang dat de overheden hechten aan fair practice zich ook vertaalt in voldoende financiële tegemoetkoming in de extra kosten die daarmee gepaard gaan. Risico is dat de begroting onder druk komt en we minder activiteiten kunnen doen.

Governance code cultuur

Jonge Harten is een stichting. De directeur heeft de strategische, algemene en dagelijkse leiding van Stichting Jonge Harten in handen. De directeur weegt bij beslissingen het belang van de Stichting Jonge Harten en wensen van belanghebbenden en andere betrokkenen af. Jaarlijks heeft het bestuur een 360 graden evaluatie met de directeur. De directeur legt hierin over het functioneren van de Stichting Jonge Harten en over het eigen functioneren verantwoording af aan het bestuur.

In nauwe samenwerking met de zakelijk leider worden externe relaties onderhouden en aanvullende financiering gerealiseerd om de artistieke en maatschappelijke impact passend te laten zijn aan de grootte van de organisatie. Op dit moment functioneert het bestuur als een bestuur op afstand. Bij de uitvoering van de werkzaamheden worden de regels en wetten in acht genomen die geldend zijn voor deze bestuursvorm. Het bestuur is belast met het besturen van de stichting en is eindverantwoordelijk voor de realisatie van de doelstellingen, en voor het naleven van wet- en regelgeving.

“De directie is zich bewust van haar verantwoordelijkheid, maatschappelijke positie en voorbeeldfunctie en zal uit dien hoofde geen handelingen verrichten, noch handelingen nalaten die schade toebrengen aan het belang of de reputatie van de Stichting Jonge Harten.” Dit blijkt uit het directiereglement. Het vijfköppige bestuur is divers in leeftijd (25 tot 59 jaar), achtergrond en ervaring. Het bestuur komt 4-5 keer per jaar samen en controleert op onafhankelijke wijze het functioneren van de directie, de rest van de organisatie en het eigen functioneren. De bestuursfuncties zijn onbezoldigd. Nevenfuncties staan vermeld op de website. De werkwijze en verantwoording van Stichting Jonge Harten Festival en het bestuur is afgestemd en gebaseerd op de acht principes van de Governance Code

Cultuur. Zo worden jaarlijks een jaarverslag en jaarrekening opgetekend die vervolgens openbaar beschikbaar zijn via de website van de organisatie en is er een schema van aftreding.

De directie en bestuursleden melden een (potentieel) tegenstrijdig belang terstond aan de voorzitter van het bestuur en verschaft alle relevante informatie. Hierover wordt, buiten aanwezigheid van de directie, besloten of er sprake is van een tegenstrijdig belang en hoe daarmee om te gaan.

In de laatste bestuursvergadering van 2022 heeft het bestuur met directie de mogelijkheid besproken om naar een raad van toezicht besturingsmodel over te stappen. Deze gesprekken worden in 2023 vervolgt en de mogelijkheden hiervoor onderzocht.

Rooster toe- en aftreden			
Bestuur	Functie	Aantreden	Aftreden
Menno Conner	Voorzitter	01-04-2017	01-04-2025 (2e periode)
Felix Welsink	Penningmeester	01-03-2021	01-03-2025 (1e periode)
Wilbert van de Kamp	lid	20-11-2018	20-11-2026 (2e periode)
Gea Boerma	Lid	01-12-2017	01-12-2025 (2e periode)
Habiba Ali	Lid	01-03-2021	01-03-2025 (1e periode)

LOOK

LOOK

THE GIFT

CONCLUSIE EN BLIK OP TOEKOMST

We zijn blij, trots en opgelucht dat we een corona-vrije editie hebben kunnen organiseren met een team dat zich op veel vlakken heeft ontwikkeld. We hebben de banden met theatermakers, speelplekken en publiek kunnen aanhalen. Dat is van wezenlijk belang om ons werk te kunnen doen. Het werk dat zo nodig is om zoveel urgente zaken te agenderen en in gang te kunnen zetten; empathie, mentale gezondheid en geluk.

We zouden in de toekomst zo graag nog meer impact willen maken en toewerken naar meer duurzame samenwerkingen. Om dit te kunnen bereiken zijn er een aantal gevaren. Denk aan de 'vrije' marktwerking binnen onderwijs; onderwijsinstellingen hebben geen verplichting (of zelfs aanbeveling) om cultuur af te nemen bij rijksgefinancierde instellingen. Daarnaast het verlies van het publiek en daardoor draagvlak in de theaterzalen. Maar ook krapte op de arbeidsmarkt en dus mensen die te hard en te veel werken of meer betaald willen krijgen dan wij ze volgens fair pay kunnen betalen. We maken ons voor de komende jaren zorgen om het belang dat de overheden hechten aan fair practice zich ook vertaalt in voldoende financiële tegemoetkoming in de extra kosten die daarmee gepaard gaan. Risico is dat de begroting onder druk komt en we minder activiteiten kunnen doen. Waar overigens daadwerkelijk wel vraag naar is. En tevens drukken de stijgende kosten, zoals bij iedereen, op de begroting.

En daarnaast zien we ook veel kansen. Ten eerste zien we kansen om de samenwerking tussen de instellingen te verstevigen op de Kunstwerf. Ten tweede zien we kansen in het onderwijs, dat inmiddels ons om hulp vraagt en de waarde inziet van kunst en cultuur in de transitie waarin we met zijn allen zitten. Het gesprek voeren met jongeren nu kan niet meer uit een lesmethode, dat moet gaan over de actualiteit en op het scherpst van de snede EN via de verbeelding. Dit festival heeft ons op veel manieren het vertrouwen gegeven in het 'bundelen van zachte krachten'. Van mensen die ook vinden dat dingen anders moeten en kunnen. Zacht als in luisteren, zacht als in kunst maken, zacht als in de tijd nemen. De aandacht die het verdient. Het durven kantelen van een perspectief, van een norm. Zacht als in het breken van regels.

Zo hebben wij in ons festival geprobeerd de deur op een kier te zetten voor jonge mensen. Het is hun tijd, hun leven. Met hun zorgen, hun avonturen, hun dromen, hun angsten, hun overwinningen. Mag ik erbij horen, erbij zijn met alles wat ik ben en bij me draag. *"Zonder dat jij dat voor me op moet of wilt lossen"* (Anouk in *The Gift*). Gewoon er mogen zijn en niet aan

de norm hoeven voldoen is misschien wel genoeg (*LOOK*). Want; onze zalen zaten VOL, en dat is niet voor niets. Dat is omdat mensen het nodig hebben, ernaar verlangen om gezien- en uitgedaagd te worden.

FESTIVALHART

PERS

10 FRYSLÂN

Nachtopvang dit weekend open vanwege vorst

Leeuwarden | De nachtopvang voor dak- en thuislozen aan de Oostergoweg in Leeuwarden gaat dit weekend open vanwege de verwachte nachtvorst. Dit meldt Wender de Geveaard. Bij drukte gaan de locaties in Sneek en Drachten ook open voor nachtopvang.

Ook in andere steden in Nederland gaat komend weekend de winterkoudeopvang open. Weerkundigen verwachten koud weer, met name in de nachten. Vrijdag kan het al

aanvoelen als 0 graden. In de nacht naar zaterdag kan het licht gaan vriezen, de nacht erop zelfs matig met minima rond -5 graden.

De GGD'en in de steden vinden het voor de gezondheid niet verantwoord als mensen in die omstandigheden buiten slapen. Een gevoelstemperatuur van 0 graden of lager is daarbij het criterium.

In de loop van zondag trekt minder koude lucht het land binnen. Het wordt dan 4 tot 8 graden.

Strandwacht kwam 843 keer in actie op de Wadden

Vlieland | Strandwachten van de KNRM moesten afgelopen zomer 843 keer in actie komen op de stranden op de Waddeneilanden. In totaal werden er 49 mensen uit het water gered. Voor de zomer van 2023 zoekt de KNRM ongeveer 90 nieuwe strandwachten.

De strandwachten van de KNRM worden ingedeeld op tien reddingsposten op Vlieland, Terschelling, Ameland en Schiermonnikoog.

Mensen van achttien jaar en ouder kunnen zich vanaf nu aanmelden voor de selectiedagen, die in maart op Vlieland zijn.

Tijdens deze dagen moeten deelnemers een zwem- en hardlooptest ondergaan, een samenwerkingsopdracht doen en een motivatiegesprek voeren. Een vereiste is dat deelnemers binnen acht minuten vierhonderd meter kunnen zwemmen. Na de selectie volgt nog een opleidingsweek.

Amerikanen kopen stalinrichter De Boer

Leeuwarden | Royal De Boer Stalinrichting in Leeuwarden is overgenomen door Turntide Group, een grote Amerikaanse speler op het gebied van agrotechnologie.

De Amerikanen willen hun dochteronderneming VES-Artex in de Amerikaanse staat Wisconsin versterken met de samenwerking met Royal De Boer. VES-Artex doet ook in stalinrichtingen. Dat meldt Royal De Boer in een persbericht.

VES-Artex en Royal De Boer blijven als afzonderlijke merken opereren, maar kunnen voortaan wel gebruik maken van de wederzijdse wereldwijde faciliteiten.

Heel veel zal er niet veranderen voor Royal De Boer en zijn klanten, meldt directeur Leo Eekhof. Wel zal de productportfolio verbreed worden, met name op het gebied van de ventilatiesystemen van VES-Artex. De Boer kan klanten nu beter bedienen in de huidige situatie van transitie in de melkveehouderij.

Wonen op water in Heeg

Heeg | Aan de Tsjerkesleat in Heeg moet een experimentele nieuwe woonwijk komen, waar de woningen op het water gebouwd worden. De gemeente Súdwest-Fryslân spreekt van een 'mogelijk iconisch, innovatief water-woonconcept'.

De woningen worden klimaatadaptief, biobased en de mogelijkheid moet er komen om off-grid te zijn, dus zonder aansluitingen op het water, gas- en elektriciteitsnet. Dat

laatste kan alleen in heel bijzondere gevallen in Nederland.

De locatie Tsjerkesleat heeft veengrond en is al langer in beeld voor woningbouw. Traditionele woningbouw is lastig en duur omdat de grond verzakt en waterrijk is. Het terrein niet ophogen maar het water juist de ruimte te bieden en daar met de bouwtechniek rekening te houden, is de oplossing. De gemeente wil nu een onderzoek laten doen naar de haalbaarheid.

'LOOK' kantelt de norm in een kakelbonte maskerade

RECENSIE THEATER

Wagge Wouda

Ontmoet mensen. Maak een praatje. Mensen die je niet kent, geef je een hand. Toon respect, geen medelijden. Schuil als het regent. Wees nooit afhankelijk [...]. Nee, dit is geen nieuwe tekst van popgroep Doe Maar, gevonden in het nalatenschap van Henny Vrienten als vervolg op een van zijn vele protestliedertjes tegen autoritaire opvoeders uit de jaren tachtig. Dit is de openingsmonoloog van LOOK, een gezamenlijke voorstelling van Gebied B, De Steeg, Jonge Harten theater Festival & De Noorderlingen.

Een jonge actrice staat helemaal alleen in een lege, witte wachtkamer van een kliniek. Of is het een wachtkamer van een psychiater? Of is het de wachtkamer voor het leven dat voor jongeren nog zo ver weg is? Wie zal het zeggen. In ieder geval staat ze daar minutenlang instructies en geboden op te sommen waarmee ze kennelijk geconfronteerd wordt. Door ouders, door school, door instanties, door de samenleving.

Irritatiesnaar

En op het moment dat je denkt: dit duurt te lang, nu weet ik het wel, gaat ze toch door. Daarmee raakt ze precies de irritatiesnaar die jongeren ook ervaren als ze al die goedbedoelde tips te horen krijgen van mensen die in het leven al gevorderd zijn. Een ervaren en duidelijk begin van een voorstelling die over normdwang gaat, gedrag, groepsdruk, bewustwording, maar eigenlijk ook over verbinding: hoe communiceer ik nu echt?

LOOK is in feite één grote maskerade van uitgedoste types en figuren. Zo'n kleine dertig jonge acteurs spelen uiteenlopende vaak tekstloze scènes in die wachtkamer waarin bepaalde normen heilig zijn verklaard. Het imposante wit van de vloer, de wanden, de stoelen, staat immers geen kleur toe! Maar door hun spel worden die normen gekanteld en uitgedost tot hun ware essentie, zonder de waarden eronder geweld aan te doen. En zo ontleden ze een aantal keuzes die voor hen door de buitenwereld zijn opgelegd. Of het nu om een koekje gaat dat je moet eten met chopsticks, hoe je je koffie moet drinken of hoe je je eigenlijk dient te kleden en te gedragen.

Op het moment dat je denkt: dit duurt te lang, nu weet ik het wel, gaat ze toch door

Scène uit Door het donker. Foto: Nico Altenburg

Een scène uit *LOOK*, een gezamenlijke voorstelling van Gebied B, De Steeg, Jonge Harten theater Festival & De Noorderlingen. Foto: Niels Knelis

Taxatie

Het meest expliciet hoe je als mens, als jongere, steeds weer wordt getaxeed, is het moment dat er een soort auditie wordt gedaan. Eenieder wordt naar voren geroepen om iets te zeggen voor de microfoon, maar wordt al vroegtijdig afgewezen omdat hij of zij te laat is, te lang, te groot, te los, te dik, noem maar op.

Niemand past bij de norm. De sneue aftocht snijdt door je ziel. Maar de jongeren laten zo wel zien hoe zij systemen en structuren ervaren en hoe moeilijk het is om geaccepteerd te worden als je afwijkt van wat wij als normaal beleven. Tijdens de apotheose gaan de spelers dan ook even helemaal uit hun dak in vol ornaat, kakelbont mooi: zwart, wit, roze, geel, dik, als travestiet, mager, ma-

cho. Een minutenlang applaus nemen ze – terecht – zo in ontvangst.

Gebied B, De Steeg, Jonge Harten & De Noorderlingen zijn creatieve instellingen uit Groningen. Zij faciliteren elk op hun eigen wijze voor jongeren niet alleen de betekenis van theater, maar vooral ook de kracht van verbeelding. *LOOK* is daarvan een indrukwekkend voorbeeld

dat met overtuiging en vooral veel plezier als expositie wordt gespeeld. *LOOK* is dan ook meer dan het kijken waard!

.....
LOOK door Gebied B, De Steeg, Jonge Harten & De Noorderlingen. De Lawei in Drachten, 180 bezoekers. Deze voorstelling is nog te zien op 22 november (Veendam), 26 november (Groningen) en op 30 november (Hoogeveen)

‘Door het donker’ raakt en maakt indruk

RECENSIE THEATER

Jelle Terwal

Het was niet voor niets dat woensdag 16 november de première plaatsvond van de theatervoorstelling *Door het donker*. Op diezelfde datum vond in 1943 tijdens de Tweede Wereldoorlog de inval plaats door de Sicherheitsdienst in de woning van de familie Lever, waar nu het Fries Scheepvaartmuseum in Sneek is gehuisvest. Voor het publiek werd het een indrukwekkende avond.

Het museum is amper verlicht. Publiek wordt fluisterend door ‘het verzet’ in de goede richting gestuurd. In de binnentuin worden de aanwezigen vanaf het balkon en het dak al geconfronteerd met scènes, die later in de voorstelling terug zullen komen. Een mooi intro: om

bij het licht te komen, moeten we soms door het donker.

De Seffingzaal van het museum is een passend decor voor het script, dat door Peter Sijbenga is geschreven over de verzetsgroep Lever, die vluchtelingen huisvestte en illegale bladen verspreidde. De vorm waarvoor hij kiest, verdient een compliment. In de verhaallijn is plaatsgemaakt voor de rol van een ‘buitenstaander’, die met de cast, maar ook het publiek zijn gedachten deelt. Deze interactieve speelwijze zorgt ervoor dat er even uit het verhaal wordt gestapt en het geweten van betrokkenen wordt aangesproken. Dat werkt prima. Ook humor ontbreekt niet in dit ‘zware’ thema.

Projectie

Er zijn meerdere facetten in deze voorstelling die het script verster-

ken. Regisseur Lucienne van der Meulen heeft onder meer gekozen voor projectie. ‘Live’ beelden tonen de situatie van destijds op de speellocatie. Ingekleurde sfeerbeelden uit WO II komen voorbij. Met name de opnames van een van de weinige overlevenden van deze verzetsgroep, de nu 95-jarige Meta Lever, raken, als die in combinatie met het gelijktijdige spel van de ‘jonge’ Meta worden vertoond. Het komt dan allemaal heel dichtbij.

Met verve

Amateurspelers uit Sneek en omgeving vormen de cast. En dat doen ze met verve. Chris Marijt speelt niet alleen als buitenstaander, maar ook als vertolker van de Duitse bezetter een zeer geloofwaardige rol. Hetzelfde is het geval voor Mayra Hondema in de rol van Annie, het uit de stad gevluchte Joodse meisje. Met name

de Jiddische liederen worden door Hondema onder begeleiding van violist Charles Senecal op ontroerend wijze ten gehore gebracht.

Amateurspelers uit Sneek en omgeving vormen de cast

Bijna tachtig jaar later confronteren nog altijd de persoonlijke verhalen uit de Tweede Wereldoorlog met al hun leed tot gevolg. Aanwezigen zijn zichtbaar onder de indruk. „Goed volk heeft recht op hoop”, is een uitspraak die voorbij komt. Inderdaad wordt in dit theaterstuk maar weer het bewijs geleverd dat hoop, ondanks intens geloof, ineens vervlogen kan zijn.

.....
Theatervoorstelling *Door het donker* op initiatief van Sietse Wierda; script door Peter Sijbenga; regie door Lucienne van der Meulen; aantal bezoekers: 89; nog te zien tot en met 26 november in het Fries Scheepvaartmuseum te Sneek (alles uitverkocht); info: www.friesscheepvaartmuseum.nl/doorhetdonker

Wandelend luisteren naar het verhaal van Maarhuizen

21 november 2022, 11:20 · [Noorderkrant](#)

Deel dit artikel

Maarhuizen vanuit de lucht. Foto: Mark Schuurmans

Lees meer over

Noorderkrant

Om het landschap en de geschiedenis op een andere manier te beleven, is een unieke luisterwandeling rond Maarhuizen, ten noordwesten van Winsum, te maken.

Tijdens de tocht van ongeveer twee kilometer horen bezoekers alles over de rijke geschiedenis van en rondom de monumentale boerderij Enne Jans Heerd op de wierde Maarhuizen. Wat zie je als je langer kijkt? Verandert een plek door een verhaal? Het zijn vragen die op deze manier beantwoord worden.

Bezoekers hebben voor de wandeling hun eigen mobiele telefoon en eventueel oordopjes nodig. De verhalen kunnen gratis via QR-codes worden beluisterd. Deze QR-codes staan langs de wandelroute die start achter op het erf van de Heerd. Parkeren kan langs de weg.

Nieuw hoofdstuk

Op Maarhuizen werkt samen met Staatsbosbeheer aan een nieuw hoofdstuk voor Maarhuizen. Vanaf 2023 opent hier een podium voor cultuur en natuur. Doel van deze ontwikkeling is het openstellen van deze bijzondere Groningse plek en het delen van de vele verhalen uit de rijke geschiedenis.

Vanuit het festival Jonge Harten kwam een mooie samenwerking tot stand tussen het cultureel platform Club NEL, Staatsbosbeheer en Op Maarhuizen. Club NEL ontwikkelde de luisterwandeling en verzorgt tijdens Jonge Harten een workshop voor leerlingen van Het Hogeland College.

De luisterwandeling is mogelijk gemaakt dankzij het Waddenfonds, Provincie Groningen en Vakland het Hogeland.

Schrijf je gratis in voor de avondbrief

Ontvang iedere avond een overzicht van het belangrijkste nieuws.

160 leerlingen van het H.N. Werkman College lopen Jonge Harten-route door Groningen. Van 'dit vond ik apart en saai' tot 'deze voorstelling krijgt een 8'

Brugklassers van het H.N. Werkman Stadslyceum in Groningen stiefelden donderdag in groepjes op een ontdekkingstocht door de stad om kennis te maken met theater. Jonge Harten stippelde de route uit. Zes theatermakers lieten zich van hun beste kant zien.

In Theater de Machinefabriek nemen de leerlingen plaats op lege stoelen op het podium. Enkele zitplekken zijn gevuld door acteurs van MBO Theaterschool Rotterdam. Een voor een komen de makers in beweging. Iemand is een kip, een ander een konijn. Foto: Niels Knelis

Patriecia Koltthof · 25 november 2022, 07:25 · Cultuur

Deel dit artikel

Het is donderdagochtend 09.00 uur. Groepje zeven, met de zelfgekozen groepsnaam Vis, staat klaar. Bij de receptie van hun school aan de Nieuwe Sint Jansstraat in Groningen krijgen ze hun eerste hint: een telefoonnummer. Mischa (12) belt met zijn iPhone. „We moeten naar de rechtbank”, roept hij enthousiast. „O, dat is vlakbij mijn huis. Ik weet de weg”, zegt Matteo (12).

Theaterfestival Jonge Harten is in volle gang. Op het programma van het negendaagse festijn staan naast voorstellingen ook educatieve activiteiten, zoals De Route: een dwaaltocht door de stad waarbij 160 onderbouwleerlingen kennismaken met verschillende vormen van theater. Dit jaar doen zes makers

De Route: een dwaaltocht door de stad waarbij 160 onderbouwleerlingen kennismaken met verschillende vormen van theater. Dit jaar doen zes makers mee. Elk groepje ziet drie van de zes makers.

Jonge Harten in Groningen draait dit jaar om neerleggen van letterlijke én figuurlijke wapens. Jubilerend theaterfestival barst vrijdag los

[Lees dit artikel](#)

Liever buiten met vrienden dan in het theater

Floortje (12) gaat weleens met haar ouders naar het theater, vertelt ze als de stoet langs de Stadsschouwburg loopt. „Ik vind het leuk dat je verschillende dingen kunt zien en ervan kan leren.” Matteo en Noah (12) gaan eigenlijk nooit. „Neuh”, zegt Matteo. „Ik ben ooit eens naar een voorstelling geweest over een kikker.” Noah gaat in zijn vrije tijd liever met vrienden naar buiten. Wat lijkt ze leuk om in het theater te zien? Matteo: „Een voorstelling waar een verhaal in zit. Niet alleen dans.”

Dat het niet makkelijk is om van de ene plek naar de andere te wandelen met negen leerlingen, blijkt al snel. Tussen het doen van TikToks, het kijken van voetbal op hun telefoon, het maken van selfies en video's en het bijhouden van Snapchat en Instagram is het best ingewikkeld om het tempo erin te houden.

Maker Renske van Oosterhout en haar collega's nemen de leerlingen van het Werkman College mee naar het ministerie van gedane zaken. Samen met andere acteurs legt ze de jongeren verschillende kwesties voor. Mag je je fiets terug stelen? Foto: Niels Knelis

Wanneer breekt nood wet?

Groep Vis mag bij de rechtbank door het piepende detectiepoortje en naar zittingzaal 11. „Dit is het ministerie van gedane zaken”, zegt theatermaker Renske van Oosterhout omineus vanuit de stoel van de rechter. „Wie zijn hier de wetweters en de wetbrekers?” Samen met andere acteurs legt ze de jongeren verschillende kwesties voor. Mag je je fiets terug stelen? En altijd en overal demonstreren? Wanneer breekt nood wet?

„Als ik dit een cijfer moet geven, dan krijgt het een 8”, zegt Noah vastbesloten na de voorstelling. „Van mij een 7”, zegt Matteo.

Na het drinken van Wicky en het eten van speculaas volgt de recensie

De hint voor de tweede locatie is inmiddels binnen: wat was ooit een school en nu een nachtclub? Op naar OOST in de Oosterstraat voor een snack en wat drinken. Dan terug naar school waar Doris Wennekers en Yaël Karse in het trappenhuis een scene tonen waarin onbekende ontmoetingen centraal staan.

„Dit vond ik apart en saai”, zegt Mischa. „Ik vond het mooi”, zegt Stella (12). „Misschien snapte je de dans niet.” Stella is weleens naar het theater geweest, net als haar vriendin Frederique. „Ik vind theater interessant. Ik ga binnenkort naar New York naar een voorstelling op Broadway”, vertelt Stella.

„Dit is het ministerie van gedane zaken”, zegt theatermaker Renske van Oosterhout omineus vanuit de stoel van de rechter. „Wie zijn hier de wetwetters en de wetbrekers?” Samen met andere acteurs legt ze de jongeren verschillende kwesties voor. Mag je je fiets terug stelen? En altijd en overal demonstreren? Wanneer breekt nood wet? Foto: DVHN

Neem maar plaats op het podium

In Theater de Machinefabriek nemen de leerlingen plaats op lege stoelen op het podium. Op enkele zitplekken hebben acteurs van MBO Theaterschool Rotterdam plaatsgenomen. Een voor een komen de makers in beweging. Iemand is een kip, een ander een konijn. Sommige leerlingen doen spontaan mee. Uiteindelijk heeft Floortje een pruik op haar hoofd en ligt Mischa met stoel en al op de grond. Ja, deze brugklassers hebben zeker kennism gemaakt met theater.

De Route werd dit jaar voor het eerst georganiseerd. Het idee is leerlingen te laten kennismaken met theater, zonder dat het te schools wordt of teveel vanuit volwassen perspectief wordt bedacht. „We willen aansluiten bij hun realiteit”, zegt een tevreden theaterdirecteur Karlijn Benthem. Ze zag in haar groep hoe de scholieren veel lol en plezier beleefden aan het zoeken van de aanwijzingen en het vinden van de weg. „Het is zeker voor herhaling vatbaar.”

Niet alleen voor de leerlingen, ook voor de makers en de organisatie. De makers speelden hun voorstelling acht keer met publiek en kunnen daardoor groeien. De groepsbegeleiders waren mensen uit het team van Jonge Harten die zo kennis konden maken met hun doelgroep. Benthem: „We moeten echt theater voor deze groep blijven maken. Zij verdienen hun eigen aanbod.”

De makers van De Route

Demi Wester maakt een korte filosofische audiowandeling die op kleine schaal de ecologische crisis van Groningen laat zien. Doris Wennekers en Yaël Karse tonen een scene waarin onbekende ontmoetingen centraal staan en de relatie tussen vreemden belicht wordt. Gijs Top en Hannah Vrijenhoek gaan aan de slag met de 1000 verschillende dingen die om je heen gebeuren. Maggie Symands zorgt voor een muzikale en lichtelijk grimmige installatie waarin zij haar diepste demonen opzoekt en die op de brandstapel gooit. Renske van Oosterhout speelt een interactieve theatrale ervaring over de rechtstaat en rechtspraak. Tot slot spelen verschillende makers van MBO Theaterschool Rotterdam in Theater de Machinefabriek een geheel eigen scene.

Jonge Harten Theaterfestival

Jonge Harten vindt dit jaar plaats van 18 tot en met 26 november 2022 in de stad Groningen en verschillende plekken in de provincie. Enkele voorstellingen zijn al uitverkocht. Het programma van het festival is te vinden op [de website](#) van het festival. Via die site is het ook mogelijk om tickets te bemachtigen.

Jonge Harten in Groningen draait dit jaar om neerleggen van letterlijke én figuurlijke wapens. Jubilerend theaterfestival barst vrijdag los

Jonge Harten Theaterfestival kiest dit jaar voor het thema ontwapenen. Het programma is met een gerust hart eclecticisch te noemen: van een luisterwandeling tot een voorstelling over collectief sterven en hoe samen te leven.

Alexandra Broeder met The Gift. Foto: Jonge Harten Theaterfestival

Patriecia Koltthof · 17 november 2022, 16:47 · Groningen

Deel dit artikel

Het is stil op het kantoor van Jonge Harten op de Kunstwerf. „Gek he? En dat terwijl het festival bijna begint”, zegt woordvoerder Stéfanie Feijen. „Het is de stilte voor de storm”, antwoordt festivaldirecteur Karlijn Benthem met een glimlach.

Jonge Harten bestaat 25 jaar

Het theaterfestival vindt dit jaar van 18 tot en met 26 november plaats op meerdere locaties in de stad en provincie Groningen. Vorig jaar werd het theaterfeestje door corona noodgedwongen versoberd. Dit jaar lijkt weer veel mogelijk. Gelukkig, want het is een jubileumeditie: het festival bestaat 25 jaar.

Dat viert Jonge Harten met de toevoeging van een naar eigen zeggen 'knettergoede, urgente en toegankelijke voorstelling'. In de Paradijsvogeltuin in de Oosterparkwijk staan Simon en Vincent Bruyninckx van Collectif Malunés met *BITBYBIT*, waarbij ze klassieke circustechniek combineren met een verhaal over twee onafscheidelijke broers. Vrij letterlijk onafscheidelijk: de twee zijn gedurende de voorstelling verbonden door elk een uiteinde van een touw tussen hun kaken te klemmen.

Ontwapening

Het thema dat centraal staat is ontwapening. ‘Oorlog, conflict, klimaat en een onstilbare groeihonger maken de wereld tot een plek die voor velen steeds onveiliger en ongelijkwaardiger is’, legt de organisatie uit. Maar het is meer dan dat, zegt Benthem. „Het is tijd om de letterlijke en figuurlijke wapens neer te leggen. Het gaat om je kwetsbaar opstellen en open te staan voor anderen.”

In totaal zijn er 25 voorstellingen, 8 workshops, 3 masterclasses, 3 talks, 2 exposities, een luisterwandeling en een driedaagse ‘school’ waar deelnemers gezamenlijk onderzoek doen en leren over de mogelijke relaties met de plek waar we leven. Jonge Harten is een theaterfestival dat een jong publiek kennis laat maken met de wereld en een plek waar makers en geïnteresseerden elkaar kunnen ontmoeten en van elkaar kunnen leren.

Van moeilijke tot komische onderwerpen

Een terugkerend thema op het programma is mentale gezondheid. Zo nemen Alexandra Broeder en haar gezelschap Tijd van de Wolf het publiek mee in hun gedachtewereld over ‘de kanteling van de tijd’ en over hoe het is als je voelt dat het leven niet voor jou bedoeld is. De hoofdvraag van het stuk is: mag ik mijn verhaal doen, zonder dat jij het wilt oplossen? Op zondag 20 november gaat Alexandra in gesprek met filosoof Joke Hermsen.

Gedurende het festival is ook hun expositie in de Nieuwe Kerk te bezoeken waar zowel werk uit eerdere producties als materiaal dat tijdens het festival wordt gemaakt een plek vindt. De expositie dijt daardoor steeds verder uit. Tijdens de week kunnen deelnemers op maandag, dinsdag en donderdag met scenograaf Sascha Zwiers meebouwen aan de rituele tocht die zaterdag van de Nieuwe Kerk naar de Stadsschouwburg loopt.

Dans, of in ieder geval fysieke beweging, speelt een belangrijke rol in de verschillende voorstellingen. Niet voor niets, zegt Benthem. „Bij het thema ontwapening denken we al snel aan praten, terwijl juist ons fysieke contact zo van waarde is in het kwetsbaar opstellen. Zeker na een periode van letterlijk afstand houden.”

Dansen in dinopakken

Zo duiken de mannen van 155, een breakdancecollectief, in Grand Theatre met het begrip controle. Volgens Benthem en Feijen een voorstelling waar bezoekers met een grote glimlach vandaan komen. *Bring Back the Happening* van Nineties productions is noch een voorstelling, noch een show. Samen met het publiek wordt een collectief ritueel gebouwd. Zo is in de trailer te zien hoe mensen in dinopakken ronddansen.

Al met al een mix van onderwerpen. „Een collega-programmeur noemde ons programma eclectisch”, zegt Benthem. „En dat is het ook. Het is een zorgvuldig gekozen weergave van een tijd waarin we ons druk maken over grote dingen en tegelijkertijd ontroerd kunnen raken door de dagelijkse realiteit die te lang op zijn kop heeft gestaan. Zoals altijd laten we de stem van jonge mensen horen. We vieren wat kan en kijken naar hoe het anders moet.”

Jonge Harten Theaterfestival

Jonge Harten vindt dit jaar plaats van 18 tot en met 26 november 2022 in de stad Groningen en verschillende plekken in de provincie. Enkele voorstellingen zijn al uitverkocht. Het programma van het festival is te vinden op [de website](#) van het festival. Via die site is het ook mogelijk om tickets te bemachtigen.

Van spijkerbroek met sportjas naar kleurenexplosie: Regisseur Gregory Caers start met 'LOOK' een gesprek over 'de norm'

Uitleggen wat de norm is, is maar ingewikkeld, weet regisseur Gregory Caers. Toch heeft hij er een stuk over gemaakt: LOOK. „Je kunt over dit onderwerp wel honderd verschillende voorstellingen maken.”

Campagnebeeld voor de voorstelling Look. Foto: De Noorderlingen

Patriecia Kolthof · 26 oktober 2022, 09:35 · Cultuur

Deel dit artikel

Witte doorzichtige gordijnen, een watertank, een paar witte stoelen: het decor van *LOOK* doet denken aan een soort klinische wachtruimte. Door het gordijn zijn de silhouetten te zien van zo'n dertig jongeren. Allemaal in een blauw sportjasje, een spijkerbroek en op witte sneakers. Het is stil. Dan gaat de deurbel.

Tweejarig project om nieuw talent te scouten

Gebied-B, Theater De Steeg, Jonge Harten Theaterfestival en De Noorderlingen slaan de handen ineen voor de voorstelling *LOOK*. Het is een ode aan de noodzaak en waanzin van de norm – de deels ongeschreven regels in de maatschappij waar je aan moet voldoen. Maar ook een soort onderzoek naar de betekenis en de waarde daarvan.

De voorstelling is onderdeel van een tweejarig project met als doel jongeren te scouten, talent in de regio te stimuleren en jongeren uit de stad en provincie met elkaar te verbinden. „Het is gelukt om zo'n 1000 scholieren en docenten bezig te laten zijn met het onderwerp: de norm. Uit al deze scholieren staan er nu 30 jongeren uit stad en ommelanden samen op het toneel”, zegt artistiek directeur Lotte Lohrengel van De Noorderlingen.

Op verschillende scholen in de provincie is door een team onderzoek gedaan om te kijken wat jongeren van ‘de norm’ vinden en hoe zij zich daartoe verhouden. Al die informatie is verzameld en vormt de basis van de voorstelling. „Daar kwamen soms best heftige verhalen uit naar voren”, zegt Lohrengel van De Noorderlingen. „Verhalen van jongeren die het gevoel hebben dat ze er niet bij passen, om wat voor reden dan ook.”

Van kleur naar eentonige standaard

Regisseur Gregory Caers: „Het kleurenpalet van wie wij zijn en hoe kleurrijk wij met zijn allen zijn, verdwijnt als je te hard streeft naar die standaard. Dat is wat *LOOK* aankaart. *LOOK* is voor mij een pleidooi voor verscheidenheid en kleurigheid.” Hij denkt dat elke generatie de norm opnieuw probeert vorm te geven. Hij vergelijkt het met het universum dat ook altijd in beweging is. „Het is flexibel en niet per se slecht. Het zorgt ook voor context en een veilige omgeving. Maar wat doet het bijvoorbeeld met je brein dat rechts altijd voorrang heeft? Daar zijn we benieuwd naar.”

Caers werkt in zijn voorstellingen als een soort schilder. „Ik maak beelden en metaforen om de verhalen die ik gehoord heb te tonen. Meestal met weinig tekst.” Al zit in deze voorstelling voor zijn doen best wel veel tekst. „Drie bladzijden.”

Uit het opgelegde keurslijf breken

In een kantoor bovenin het nieuwe pand van De Noorderlingen is het in ieder geval een kleurige bende vol kleine veertjes, kraaltjes en glitters. Niet helemaal wat je verwacht na de sneakpeak van de outfits van de acteurs. Hier is Gerbrand Bos bezig met de vormgeving en de kostuums. „Ik ga helemaal los”, zegt hij glunderend. Het kledingrek, waar hij bezig is outfits op te hangen, puilt uit van kleurtjes.

„Met de kleding hou ik eigenlijk een pleidooi voor expressie. Een kleurenexplosie.” Hij wil hetgeen wat je in eerste instantie niet meteen aan iemand ziet, juist naar voren brengen. De laagjes onder het sportjasje, zeg maar. „Als we uit het ons opgelegde keurslijf breken, hoe zien we er dan uit?”

Provinciale tour

Van 2 tot en met 26 november vindt de provinciale tour van *LOOK* plaats. De première is op 2 november in Cultuurhuis De Klinker in Winschoten. Op 16 november staat de voorstelling in Schouwburg De Lawei in Drachten, op 20 november in het Kielzog theater in Hoogezand, op 22 november in Theater van Beresteyn in Veendam en tijdens het Jonge Harten Theaterfestival op 26 november in de Stadsschouwburg in Groningen.

Leerlingen op culturele safari door de stad

24 oktober 2022, 18:03 · Groninger Gezinsbode

Deel dit artikel

Leerlingen maken kennis met cultuur in de stad. Foto: Stilet Vormgeving

Al met al 1350 leerlingen gaan van 31 oktober tot 4 november op stap in Groningen. Niet om te feesten, maar om mee te doen aan culturele activiteiten.

[Lees meer over](#)

Groninger Gezinsbode

Het project Culturele Safari brengt de jongeren naar zestien culturele organisaties waaronder de Stadsschouwburg, Het Houten Huis, Forum en Jonge Harten. De instellingen bieden een programma met workshops, optredens en rondleidingen.

Tijdens de Culturele Safari maken de leerlingen van acht voortgezet onderwijs scholen kennis met kunst en cultuur in de breedste zin van het woord. In twee rondes gaan de derdejaars leerlingen aan de slag.

De jongeren kunnen deelnemen aan een dansvoorstelling en een tas bedrukken met een eigen ontwerp. Er zijn spoedcursussen kunst kijken, breakdance en theater maken. En de jongeren mogen de tentoonstelling The Art of DC in het Forum bezoeken. Doel is leerlingen kennis te laten maken met de organisaties en te enthousiasmeren voor én te betrekken bij cultureel Groningen.

Ontdek de veelzijdige Kanaaleilanden tijdens een 8-daagse vliegreis
[Lees meer](#)

AANGEBODEN DOOR: SUNAIR VAKANTIES

De organisatie van de Culturele Safari is in handen van Stichting Kunst & Cultuur. Zij organiseerde de Safari de afgelopen twee jaar voor het vmbo. Dit jaar is het programma ook voor havo en vwo toegankelijk. Volgens K&C laten de culturele instellingen in de stad tijdens de Culturele Safari zien dat zij een aantrekkelijke en creatieve sector voor alle leerlingen zijn. Omdat zich meer scholen hebben aangemeld dan in drie dagen kan deelnemen wordt februari 2023 nogmaals een Culturele Safari georganiseerd.

Deelnemende organisaties zijn Forum, GRID Grafisch Museum, Groninger Museum, Het Houten Huis, Jonge Harten, Kunstpunt, Museum aan de A, Nite, NoN FictionPhoto, Noorderlicht, Noordstaat, SPOT Schouwburg, SPOTOosterpoort, Synagoge Groningen, Theater de steeg en VRIJDAG

粋の美
For you
to discover

[Adverteren? \[11\]](#)

Dansen tijdens het Jonge Harten Festival

22 november 2022 15:40 door [Jolien Wennekers](#)

Dansen tijdens het Jonge Harten Festival

[NIEUWS](#)[TV & RADIO GIDS](#)[VIDEO](#)[PODCASTS](#)[COLUMN](#)[ADVERTEREN](#)[CONTACT](#)

6.1°C

Het Jonge Harten festival, een negendaags festival voor jonge mensen, is sinds vorige week vrijdag weer van start. Tijdens de negen dagen worden inspirerende workshops, voorstellingen, en meer georganiseerd die gaan over kunst en cultuur. Wij namen gisteren een kijkje bij een masterclass dans van choreograaf, docent en theatermaker Mohamed Yusuf Boss.

De masterclass hoorde bij het onderdeel FIELD, wat gericht is op jonge creatieve makers die door corona weinig kans hebben gehad om met elkaar en professionals te netwerken. FIELD biedt hen de mogelijkheid om dat nu wel te doen.

Zo was de masterclass van Mohamed niet alleen bedoeld om voor verbinding tussen de makers te zorgen, maar ook om hen wat bij te brengen. "Je hebt theatermakers die alleen maar acteren, maar je hebt ook theatermakers die met dans of beweging hun verhaal willen vertellen. En Mohamed is heel goed in je dat uitleggen", vertelde de creatieve producer van FIELD Eva Vos.

Mohamed werkt volgens het principe 'each one teach one' wat gericht is op het uitwisselen van kennis tussen personen. "Dans is een wat abstractere kunstvorm – je gebruikt je lichaam in plaats van het woord om je te uiten. Vandaag tijdens de workshop heb ik geprobeerd om tools te geven hoe je dat kunt inzetten", legde hij uit.

Het Jonge Harten festival vindt op verschillende plekken in Groningen plaats en duurt nog tot en met zaterdag.

[Deel dit artikel:](#)

[cultuur](#) [dans](#) [festival](#) [jonge harten](#) [kunst](#) [masterclass](#)

< THEATERKRANT MAGAZINE MEI 2022 **INTERVIEW**

GREGORY CAERS: 'FANTASTISCH ALS IK VAN JONGEREN MATERIAAL TERUGKRIJG DAT IK ACHTER MIJN BUREAU NIET HAD KUNNEN BEDENKEN'

Filip Tielens

25 april 2022

Als curator bij Jonge Harten festival en freelance theatermaker met een grote expertise in jongerenprojecten heeft Gregory Caers een heldere visie over wat het betekent om te werken met niet-professionele spelers. 'Ik heb een hekel aan de term kunsteducatie. Als je mensen op een goede manier met kunst in contact brengt, is dat altijd educatie.'

Ik spreek Gregory Caers (46) via videoverbinding in Amsterdam. Op het moment van het interview zit de regisseur in de laatste rechte lijn van de voorstelling die hij maakt voor het Opera Foward Festival bij De Nationale Opera. 'Al enkele jaren werk ik met mbo-studenten aan theaterprojecten

Festival bij De Nationale Opera. ‘Al enkele jaren werk ik met mbo-studenten aan theaterprojecten waarin we de brug proberen te slaan met opera’, vertelt Caers. Dit jaar heeft hij liefst zeventig scholieren voor zich. ‘Dat is altijd bijzonder spannend, maar telkens opnieuw gebeuren er prachtige dingen, die de leerlingen vaak zelf niet hadden verwacht.’

Als freelance theatermaker reist de Gentenaar de wereld af. Na het internationale succes van voorstellingen zoals *Rennen*, dat hij maakte met jongeren bij de Kopergieterij in Gent, wordt hij als individuele maker of met zijn gezelschap Nevski Prospekt (met ook Ives Thuwis en Wim De Winne) gevraagd tot ver buiten Europa om stukken te maken, vaak met niet-professionele spelers. Van Duitsland tot Lichtenstein, van Denemarken tot Taiwan en van Kaapstad tot Seoul: Gregory Caers vind je vaker in het buitenland dan in België.

Dat zal er niet op verbeteren, nu hij sinds vorig jaar ook als curator betrokken is bij het festival Jonge Harten in Groningen. ‘Toen Karlijn Benthem werd aangesteld als nieuwe directeur vroeg ze mij om mee in de artistieke leiding van het festival te stappen. Karlijn en ik kennen elkaar al twaalf jaar, van toen ik nog werkte bij de Kopergieterij en zij al actief was als maker en docent bij het huidige Internationaal Theater Amsterdam. Programmator worden zag ik niet zitten, mijn *core business* blijft theatermaken. Maar omdat de functie is opgevat als ‘curator’ – iemand die zorg draagt voor het festival – zag ik het wel meteen zitten. Het is mijn taak om een veelzijdig, inspirerend en relevant programma samen te stellen dat jonge mensen tussen twaalf en dertig jaar warm maakt voor theater – zonder daarbij in het klassieke vakje van de cultuureducatie terecht te komen.’

Caers houdt van het woord curator, maar helemaal niet van begrippen als cultuureducatie, zegt hij. ‘Ik heb een hekel aan de term kunsteducatie. Als je mensen op een goede manier met kunst in contact brengt, is dat altijd educatie. Of je nu 12 of 84 bent, je persoonlijkheid zal er steeds op een positieve manier door ontwikkelen. Al moet je als kunstenaar of curator er natuurlijk wel over nadenken hóé je dat doet, zeker bij jonge mensen. Leerlingen in grote massa’s een schoolvoorstelling induwen is volgens mij niet de juiste manier. Dat is niet de weg om ervoor te zorgen dat jonge mensen ook de rest van hun leven naar theater willen.’

Wat zijn dan wel goede methodieken?

‘In de eerste plaats: gewoon werken met die jonge mensen. Hen zelf iets laten maken en hen daarin serieus nemen, zodat ze begrijpen wat het is om deelgenoot te zijn van een artistiek proces. Door hen zelf die overgave en kwetsbaarheid te laten ervaren, worden ze zich bewust van wat het vraagt om op een podium te staan en zal ook de waardering voor theater groter worden. Ik verwacht niet dat iedereen zich thuisvoelt in het creëren van een stuk, maar ik vind het wel belangrijk dat ze die wereld snappen en weten hoe theater wordt gemaakt. Later kunnen ze dan nog altijd zeggen: het theater is niets voor mij, maar dan weten ze tenminste welke tijd en overgave het vraagt om iets te creëren.’

Als acteur heb je gespeeld bij grote theaterhuizen zoals Publiektheater/NTGent en in tv-series. Wanneer ben je in het veld van de theatereducatie gerold?

‘Dat gebeurde eerder toevallig. Begin jaren 2000 speelde ik samen met Paula Bangels in een productie toen ze me vroeg om een voorstelling over te nemen die zij met jongeren aan het maken was bij Kopergieterij. Daar belandde ik in zo’n warm nest dat ik er ben blijven plakken. Op dat moment waren mensen als Eva Bal en Johan De Smet er op zoek naar hoe je voorstellingen kon maken die krachtig zijn omdat ze met jongeren gemaakt worden, en niet desondanks. *Hamlet* laten spelen door jongeren is niet interessant als de poging enkel is om hen dat stuk zo goed mogelijk te laten spelen. Professionele spelers zullen dat altijd beter doen. Wanneer je als regisseur dan toch *Hamlet* wil maken, moet het publiek kunnen zien waarom je net dat verhaal met jongeren hebt willen brengen. Zodat, wanneer het ensemble van NTGent hetzelfde zou proberen doen, het toch heel cringe zou worden.’ (*lacht*)

Hoe pak je het aan om jongeren in hun kracht te zetten op een podium?

‘Alleszins niet door jongeren zomaar als zichzelf op het toneel te zetten. In Duitsland doet men dat vaak en daar erger ik me purper aan. Als er niets artistieks gebeurt dat mij raakt, dan hoeft ik het niet te zien. Want de leefwereld van jongeren ken ik al.’

Hoe hebben jij en Ives Thuwis dat aangepakt in *Rennen*? In die voorstelling lopen jongens in verschillende stadia van opgroeien van voren naar achter over de scène. Je zou kunnen denken dat het succes van dat stuk net komt omdat je hier jongeren als zichzelf ziet.

‘*Rennen* is echt ontstaan als een experiment. Ives en ik brachten een groep samen tegen wie we zeiden: laten we gewoon beginnen met op en neer te lopen. We keken ernaar en dachten: wow, dat is

zeiden: laten we gewoon beginnen met op en neer te lopen. We keken ernaar en dachten: wow, dat is zo schoon! Die opwarming is uiteindelijk de voorstelling geworden. (*lacht*) Maar uiteraard hebben we als makers metaforen toegevoegd, want het tonen van jongeren alleen vind ik niet interessant. De hele wereld loopt vol met mensen die mooi zijn om naar te kijken. Jongeren op een scène zetten is slechts de eerste stap: vervolgens moet je daar echt nog iets mee doen. Dat is het verschil tussen een tof jongerenproject en een echte voorstelling die ook iets te vertellen heeft. Kijk naar een regisseur als Alexandra Broeder: in haar voorstellingen is zij nooit bezig met gewoon jongeren als zichzelf tonen, zij gebruikt hun kracht en voegt daar iets aan toe vanuit haar metier. Pas dan wordt het kunst.'

Tegelijk is er ook het gevaar dat je als artiest jongeren instrumentaliseert voor jouw idee.

'Ja. Het is belangrijk dat je altijd in dialoog bent met de jongeren. Robert Wilson maakt fantastische voorstellingen, maar is op geen enkele manier bezig met een dialoog met zijn spelers. Als acteur kun je dat verwachten wanneer je bij hem gaat spelen, je wordt er uiteindelijk ook voor betaald. Bij jongeren is dat niet het geval. Daarom is die dialoog zo belangrijk, zodat je hen echt in hun kracht op scène zet.'

Hoe ziet een creatieproces van een voorstelling met jongeren er bij jou uit?

'Doorgaans kom ik eerst aan met een concept, een vorm of een inhoud. Zo heb ik in 2019 op Oerol een voorstelling gemaakt met jongeren van De Noorderlingen uit Groningen. Die ging over wat er gebeurt als slaap geen basisrecht meer is en je alleen kan slapen wanneer je het je kunt permitteren. Rond dat thema geef ik dan fysieke opdrachten. Wat precies de inhoud van de voorstelling moet zijn, ga ik niet vooraf bedenken, dat doen zij. Met de opdrachten die ik hen geef, kunnen ze alle kanten uit. Ik vind het altijd fantastisch als ik van hen dingen terugkrijg die ik achter mijn bureau niet had kunnen bedenken. Daarna is het aan mij om hun materiaal – dat vaak heel ruw is – nog beter te maken, ook op technisch vlak. Aan het eind spelen de jongeren hun eigen materiaal, alleen heb ik geholpen om dat te polijsten.'

Voor niet-professionelen is meespelen in een theaterproject vaak therapeutisch. In hoeverre laat je dat toe? Of probeer je dat af te blokken omdat dit het artistieke resultaat in de weg kan staan?

'Uit ervaring weet ik dat je heel snel een taal moet proberen te vinden waarvan beide partijen vinden dat het werkt. Bij jonge mensen moet je er soms voor waken dat het geen emotioneel exhibitionisme wordt. Daar moet je hen tegen beschermen, omdat zij het gevaar daarvan niet inzien. Als een jongere zichzelf blootgeeft in iets, is het aan mij als maker om er een vorm voor te vinden waarin het veilig is voor die persoon. Zonder die barrière is het ook voor een publiek anders niet zo interessant om naar te kijken.'

Je maakt vaak erg fysieke projecten met jongeren, ergens tussen dans en theater in, waarbij de gesproken taal ondergeschikt is aan de taal van het lichaam.

'Met fysiek theater krijg je meer verteld. Om een tekst geloofwaardig te brengen – zeker een tekst die geschreven is door iemand anders – is er wat technische bagage nodig en dat vergt vaak tijd. Ik heb nog geen voorstellingen gezien waarin zestienjarige pentatonische verzen waarachtig laten klinken. (*lacht*) Bij fysieke voorstellingen vertrek je als speler vanuit je eigen lichaam, wat eenvoudiger is en tegelijk vaak ook geloofwaardiger is om naar te kijken. Via fysiek theater leren jongeren bovendien beter in hun lichaam te zitten en krijgen ze een groter bewustzijn van alles rondom hen.'

Je bent ook vast verbonden aan het Schauspielhaus in Düsseldorf, waar je werkt met het vaste ensemble. Maar wat vind jij in het werken met niet-professionelen dat je niet vindt bij professionele acteurs?

'Bij professionelen kan er in een improvisatieoefening iets ontstaan waarvan ik denk 'wow, straf', maar jongeren kunnen een concept veel meer aan het wankelen brengen. Bij hen ontstaat er telkens iets dat ik vooraf niet kan inschatten, wat me onderuit haalt en waartoe ik me moet verhouden. Dat vind ik heel interessant als maker, omdat je genoodzaakt bent om te denken: was mijn plan wel zo'n goed idee? Dat levert een spanningsveld op waar ik van hou. Het houdt me scherp als maker.'

Maak je soms ook producties met niet-jongeren?

'Enkele jaren terug vroeg het cultuurcentrum van Ternat, vanwaar ik afkomstig ben, om een voorstelling te creëren met honderd mensen ouder dan 65 jaar. Dat was een fantastisch project, dat me zeer genegen is. Maar er is ook dubbel zoveel energie ingekropen als in een jongerenproductie. Elk act die je doet en elke lezing die je maakt, wordt door senioren bijna altijd in twee gesteld. Dat

Elke stap die je zet en elke keuze die je maakt, wordt door senioren bijna altijd in vraag gesteld. Dat was fascinerend, maar ook uitputtend. Ik geloof dat iedereen de kans moet krijgen om te deel te nemen aan artistieke creaties, maar ik denk niet dat het werken met senioren echt mijn wereld is.’
(lacht)

Tegelijk groeit ook de leeftijds kloof tussen jou en de jongeren met wie je werkt. Heb je nog even vlot toegang tot hun leefwereld en verbeelding?

‘Ik probeer ervoor open te blijven staan. In het hoofd kruipen van jongeren en hen trachten te begrijpen is essentieel in mijn job als theatermaker. Als ik dat niet meer kan opbrengen of ik slaag er niet meer in om die brug te leggen, dan moet ik ermee stoppen. Wat wel veranderd is: 25 jaar geleden, toen ik zelf nog twintiger was, ontstonden er soms diepe vriendschappen met jongeren met wie ik werkte, die mijn hele leven zijn meegegaan. Dat is nu niet meer aan de orde.’

Waarom schuilt volgens jou juist de meerwaarde van theaterprojecten met jongeren?

‘Als je jongeren echt serieus neemt, dan maak je mondigere mensen van hen, ongeacht wat ze in hun latere leven doen. De meerderheid van hen zal niet voor het theater kiezen, maar er is iets in hun ontwikkeling gebeurd dat essentieel is voor de maatschappij. Helaas hebben veel mensen nooit de luxe gehad om zelf een theaterproject mee te maken. Dat is volgens mij een van de redenen waarom podiumkunsten zo vaak bij een klein percentage van bevoorrechte mensen blijft hangen, omdat zoveel mensen toen ze jong waren niet de kans hebben gehad om de heerlijkheid te ervaren van wat theater en kunst kunnen zijn.’

Je hebt producties gemaakt in vele landen. Zijn die processen erg verschillend?

‘De aanpak in het werken met jongeren verschilt wel enigszins van land tot land. In Duitsland wordt werken met jongeren in het theater vaak gezien als een pedagogisch proces waarbij het belangrijk is dat jongeren iets ‘leren’, zoals het verwerven van theatraal inzicht of een techniek. Dat staat bijna los van het artistieke resultaat. In Nederland ben ik dan weer vaker gebotst op het idee dat theater maken met jongeren in de vrije tijd ‘leuk’ en ‘gezellig’ moet zijn. Er wordt heel vaak gezegd dat jongeren het toch vooral naar hun zin moeten hebben, waardoor de focus soms meer op het sociale gebeuren komt te liggen dan op het artistieke resultaat. In tegenstelling tot Duitsland en Nederland heeft België geen opleiding tot theaterpedagoog. Mensen die er na hun opleiding voor kiezen om theater te maken met jongeren vertrekken daarom misschien ‘makkelijker’ vanuit dat artistieke eindresultaat. De techniek die ervoor nodig is om dat resultaat te halen, is eerder een gevolg dan een doel – net als het sociale gebeuren. De diversiteit in theateropleidingen – acteur, regisseur, docent, muziektheater – duwt mensen ook heel erg in hokjes, nog voor hun werk is gestart.

‘De jongeren zelf verschillen *basically* weinig van inborst, of ze nu wonen in Zuid-Afrika, Taiwan, Rusland of Noorwegen. Dat geldt zeker voor jonge mensen, in wie bijna altijd wel een drive, goesting en daadkracht zit om de wereld te willen veranderen. Alleen bepaalt de context natuurlijk sterk hoe realistisch dat is. Bij een project met jongeren in Nigeria heb ik me vaak afgevraagd: is theater wel het belangrijkste wat hier moet gebeuren? Na de repetitie gingen ze naar huis en hadden ze geen eten. En tóch was dat project een grote meerwaarde voor de jongeren, vooral omdat het om een uitwisselingsproject ging met professionele acteurs uit Duitsland. Door het stuk hebben ze een wereld ontdekt buiten Nigeria, waarna ze met heel wat vragen zijn teruggekeerd naar eigen land.’

Intercultureel leren via een theaterproject: dat is een enorme win-win.

‘Al was het maar om zich te realiseren dat er soms geen of weinig verschil is tussen mensen. We leven sowieso in een wereld die alsmáar kleiner wordt. In de jaren tachtig was mijn wereld het dorp waar ik woonde, nu zijn mijn zonen via sociale media verbonden met elke uithoek van de wereld. Als theater het mogelijk maakt dat die jongeren uit verschillende landen elkaar ook in levenden lijve kunnen ontmoeten, bijvoorbeeld in uitwisselingsprojecten, en we die werelden kunnen verbinden en hen laten uitspreken wat er leeft in hun hoofd, stad en land, dan is dat een enorme meerwaarde.’

Foto: Gregory Caers tijdens de repetities van *De loop der dingen* (2015) van Jeugdtheater Hofplein

Gregory Caers | jonge harten | Jonge Harten Festival | NTGent

Dossiers

Theaterkrant Magazine mei 2022

THEATERKRANT

NIEUWS

RECENSIES

PODCASTS

MAGAZINE

DOSSIERS

VACATURES

MEER

Inloggen

< THEATERKRANT MAGAZINE MEI 2022 **STATEMENT**

DENKEN ALS EEN KUNSTENAAR

Karlijn Benthem
25 april 2022

Je eigen verhaal mogen vertellen en kunnen aanvullen en herzien, en weten dat je gehoord wordt: het is essentieel voor de ontwikkeling van jezelf. Hoe leer je dit leven te leiden, en je rol daarin te vinden? Kunsteducatie biedt hierbij essentiële mogelijkheden, maar soms is dat nog moeilijk uit te leggen. Educatiemaker Karlijn Benthem denkt hardop na over een vocabulaire.

LEREN LEVEN

Elke dag leren we ons te pletter. Op school, tijdens een studie, op het werk en daarbuiten. Je wordt verliefd, gekwetst, geïnspireerd, ongelijk behandeld. We verzamelen ervaringen, puzzelstukken van ons eigen verhaal. Dat verhaal kloppend houden, is van levensbelang. Wanneer er dingen gebeuren die niet in je verhaal passen, dan is het hard werken om deze ervaringen te integreren. Waar leer je dat?

Je hersenen trainen om met verbeeldingskracht je verhaal te volgen, grenzen verkennen aan wat je kúnt vormgeven in je leven – dat is waarvoor je kunsteducatie kunt inzetten. Dat is altijd mijn uitgangspunt als educatiemaker: deelnemers laten nadenken als een kunstenaar. Dat betekent nieuwsgierig zijn, dingen aangaan, vragen stellen, ideeën ontwikkelen, spelen, intuïtie volgen.

nieuwsgierig zijn, dingen aangaan, vragen stellen, ideeën ontwikkelen, spelen, intuïtie volgen, onderzoek doen en daarna vormgeven en verbeelden. Je leert je voorstellen dat dingen ook anders kunnen, en dat zorgt ervoor dat je kunt anticiperen op onderdelen in jouw verhaal die anders gaan dan je had verwacht of gehoopt. Daar liggen mogelijkheden voor innovatie en verandering.

Deze vaardigheden zijn niet alleen voor het individu waardevol, ook de maatschappij en politiek hebben er veel baat bij om te ‘denken als een kunstenaar’. De wereld heeft behoefte aan een nieuw narratief, aan andere verbeeldingen van onze toekomst. Aan het herzien van ideeën, in plaats van reproductie ervan. Bij educatieprojecten wordt veel geëxperimenteerd met artistieke processen waarin de deelnemer centraal staat. In veel gevallen zijn de (ongetrainde) spelers ook onderdeel van het maakproces. Hun verhalen dragen bij aan het artistieke product. Zij ontwikkelen daarmee het vermogen om creatief te denken en verbanden te leggen.

Het is fijn om de ruimte te hebben in deze editie van *Theaterkrant Magazine* om ‘hardop na te denken’ en te zoeken naar vocabulaire over ons vak. Het vak waar ik ongelooflijk trots op ben, maar wat nog zo moeilijk uit te leggen is omdat er zoveel aannames en tradities leven rond het woord ‘educatie’. Educatie zit in het DNA van kunst, maar die twee worden wel losgekoppeld om de autonomie van de kunstenaar te beschermen – en dat heeft waarde. Tegelijkertijd vergeten we daardoor de kracht en de intrinsieke werking van kunst én het maken van kunst.

JONG GELEERD

Mijn vader restaureerde en verkocht auto's. Dat heeft voor mij veel parallellen met theater en ‘educatiemaken’. In zijn werk staat ‘vervoer’ centraal en niet prestige of ego. Hij verkoopt niet zozeer auto's, maar vrijheid en onafhankelijkheid. Eigenlijk is voor mij theatereducatie hetzelfde. Ik ‘verkoop’ het vervoer van gedachten, ideeën, en mogelijkheden. Het voertuig is alleen geen auto, maar kunst. Binnen educatieprojecten zijn de deelnemers de bestuurders. Ik zorg voor de motor en brandstof. Ik leerde tijdens mijn tienerjaren dat er een plek is waar je je vragen hardop mag stellen, waar je mag twifelen en je je hardop mag afvragen wat ‘normaal’ is: in het theater. Specifiek voor mij was deze plek was Jeugdtheaterschool MEEUW, in Leeuwarden. Op school werd de waarom-vraag minder gewaardeerd.

HOOPVOL

Als educatiemaker ontwerp je de rol en de ontwikkeling van je deelnemers. Je maakt een werk waarin zij een essentiële plek innemen. Er zijn twee soorten deelnemers: spelers/leerlingen die meemaken op de vloer; en deelnemers in de vorm van publiek, die veel later bij het proces betrokken worden. Je creëert een ervaring.

Uitgangspunt hierbij is: wij zijn allemaal makers. Iedereen is in staat iets te creëren dat betekenis heeft in het oog van de toeschouwer. Dit kan worden gevoed, ontwikkeld en van grotere betekenis worden voor een ruimer publiek als het vakmanschap wordt ontwikkeld. Deze ontwikkeling vindt plaats binnen kunstacademies en praktijken, waarin de noodzaak van mensen om zich uit te drukken of een verhaal de wereld in te krijgen bijzonder groot is: professionele kunstenaars. Maar ook bij mensen die zich niet als kunstenaar ontwikkelen, blijft dit vermogen om te kunnen creëren van levensbelang bij het vormgeven van hun eigen leven.

Het ervaren van een artistiek proces, en daarbinnen iets creëren dat er daarvoor nog niet was, is voor ieder mens van wezenlijk belang. Het leert je onder andere welke vaardigheden je bezit die je in het echte leven kunt inzetten. Je kunt je leven niet grenzeloos vormgeven. Maar met beide handen, je hart en je hoofd aangrijpen datgene dat wél kan, dáár ligt de sleutel voor *empowerment* en emancipatie. Deze vaardigheid en het zien van mogelijkheden om die vaardigheden te ontwikkelen staan centraal in mijn werk.

GET YOUR STORY STRAIGHT

Er zijn veel voorbeelden van: jongeren die meededen aan een intensief educatieproject bij een culturele instelling en van wie we terugkrijgen dat het veel invloed heeft gehad op hun persoonlijke ontwikkeling. En dan niet het feit dat ze acteur zijn geworden, maar het feit dat ze gesterkt zijn in het vinden van hun eigen route en stem.

Een van die jongeren is nu psycholoog en counselor. Haar praktijk heet The Culture Counselor. Zij sterkte mij afgelopen jaar in mijn overtuigingen met haar uitspraak: *Get your story straight*. Stel vragen over hoe het echt zit. Omdat je verhaal ‘recht’ krijgen essentieel is voor je mentale gezondheid. Zij maakt daarbij gebruik van narratieve therapie. Dat wil zeggen: kunst inzetten om te leren omgaan met onderdelen in je verhaal die je overkomen. Dit heeft veel raakvlakken met het maken van kunsteducatie. Mij werd geleerd: kunst mag geen therapie zijn, maar ik denk inmiddels dat we daar niet zo bang voor moeten zijn.

maken van kunsteducatie. Mij werd geleerd: kunst mag geen therapie zijn, maar ik denk inmiddels dat we daar niet zo bang voor moeten zijn.

Op dit moment maak ik de voorstelling *Overhoop* bij ITA, waar ik samen met afstuderende studenten van de opleiding mbo-artiest verbeelding zoek van hoop in een wereld die overhoopligt. Zij zitten er middenin, in die puinhoop, op allerlei niveaus. We proberen dat heel expliciet en invoelbaar te maken, een stem te geven aan dat wat we allemaal voelen op dit moment: waar halen we in vredesnaam hoop vandaan terwijl er zoveel redenen zijn om je wanhopig te voelen. Bij ons op de studio staat: 'Hier maken wij dingen, en dat geeft hoop'.

Het is aan ons educatiemakers om op zoveel mogelijk plekken, met zo veel mogelijk mensen kunst onderdeel te laten zijn van onze leefwereld. We maken het samen, we beleven het samen. Je eigen verhaal mogen vertellen en mogen aanvullen en herzien en dat er dan geluisterd wordt, is essentieel voor de ontwikkeling van jezelf. Kunsteducatie gaat over menswording.

HARDOP MOGEN NADENKEN EN VRAGEN STELLEN

Voor jeugdtheatergezelschap Het Houten Huis maakte ik een aantal jaar geleden een instrument voor basisschoolklassen waarmee de leerkracht elke dag een opdracht kan doen die creativiteit traint. Als je ervan uitgaat dat creativiteit een spier is, kan je die trainen. Een van de meest gehoorde reacties op dit instrument van leerkrachten en leerlingen is: het is ontspannend en ontroerend dat we hardop mogen nadenken, vragen aan elkaar mogen stellen en mogen twijfelen.

In mijn werk is dat wat ik doe: vragen stellen. Waar begint en eindigt verantwoordelijkheid? Wat is de norm? Hoe werkt hoop? De waarom-vraag komt ook vaak terug. Samen met deelnemers zoek je naar antwoorden, en verbeeld je deze in een artistiek product; van een voorstelling tot een podcast.

DEEP DEMOCRACY

Bij het beantwoorden van dat soort grote vragen gebruik ik de theorie van Deep Democracy, over de wijsheid van de minderheid. De theorie gaat ervan uit dat mensen gepolariseerd zijn en dat conflict dingen helder maakt. Ik gebruik het als tool om een groep uit te nodigen om vrijmoedig te spreken. Deep Democracy is een krachtig filosofisch hulpmiddel in het vormgeven van gesprekken. Het wordt onderschat welke vaardigheden er nodig zijn om echt met elkaar te praten; al te vaak blijven we hangen in het uitwisselen van informatie.

TALENTONTWIKKELING EN TOEKOMST

Voor dit soort kunsteducatie hebben we educatiemakers nodig. Makers die een ervaring vormgeven zodanig dat de deelnemer een eigen proces doormaakt. Een proces dat gelijkwaardig is en recht doet aan iedere deelnemer. Op veel plekken wordt inmiddels ruimte gemaakt voor deze manier van maken en ontwerpen.

In zowel Groningen als Friesland zijn Educatieaakplaatsen gestart. Plekken voor talentontwikkeling voor educatiemakers. Hier maken we ruimte voor onderzoek en training en daarmee willen we educatie makers in het Noorden een solide basis geven in het toekomstige werkveld. Daarnaast ontwikkelen we methodiek. Ook binnen talentontwikkelingstraject Station Noord komt er een plek voor een educatiemaker.

Het thema van het Jonge Harten festival voor aankomend seizoen is 'ontwapening'. Dat komt rechtstreeks uit een educatieproject waar jongeren ons deelgenoot maakten van hun angst voor geweld en hun terughoudendheid om zich kwetsbaar op te stellen. Talentontwikkeling zou nog meer ruimte moeten maken voor educatiemakers, zodat dit veld nog veel meer impact kan hebben dan het nu al heeft.

LOOK

Dit seizoen maak ik *LOOK*, samen met De Noorderlingen, Jonge Harten festival, theater De Steeg en Noordstaat. We onderzoeken de vraag 'Wat is de norm?' en kijken naar ons vermogen om in en uit te zoomen. Op straat en op scholen zoeken we 25 jongeren die zichtbaar afwijken van de norm. Met hen maken we in september een grotezaalvoorstelling. Bij het indienen van de aanvraag kwam er een vraag van het fonds, of we 'in deze tijd' wel zo expliciet op uiterlijke kenmerken mogen scouten, want iedereen is toch gelijk? Zo'n tegenvraag, daar wordt het spannend. Want nee, niet iedereen is gelijk, we zijn verschillend. Als we dat erkennen, er aandacht aan besteden en dan met elkaar een manier vinden om samen te leven, denk ik dat we een heel eind komen.

Ons eigen verhaal kloppend krijgen is moeilijker dan we soms denken. Hoe verleidelijk het ook is om te doen alsof het er niet is, om het er niet over te hebben, het zal blijven terugkomen. Als kunstenaar

ga je dat juist aan: het ongemak, het conflict, het drama. Ik denk dat iedereen dát moet leren durven. Wat een verrassende antwoorden en oplossingen kan dat opleveren! Wat als je dan al van jongs af aan leert vrijmoedig te spreken? Hoe zou de wereld er dan uit zien?

Illustratie: Gemma Pauwels

Karlijn Benthem is medeoprichter en eigenaar van Gebied-B en sinds 2021 directeur van Jonge Harten festival.

Met veel dank aan Muriël Besemer, Anouk Rutten, Rosa Fontein, Anne Graswinckel, Christien Oudshoorn, Rachel Hameleers, en Gregory Caers.

educatie educatiemaker Karlijn Benthem statement theaterdocent theatereducatie

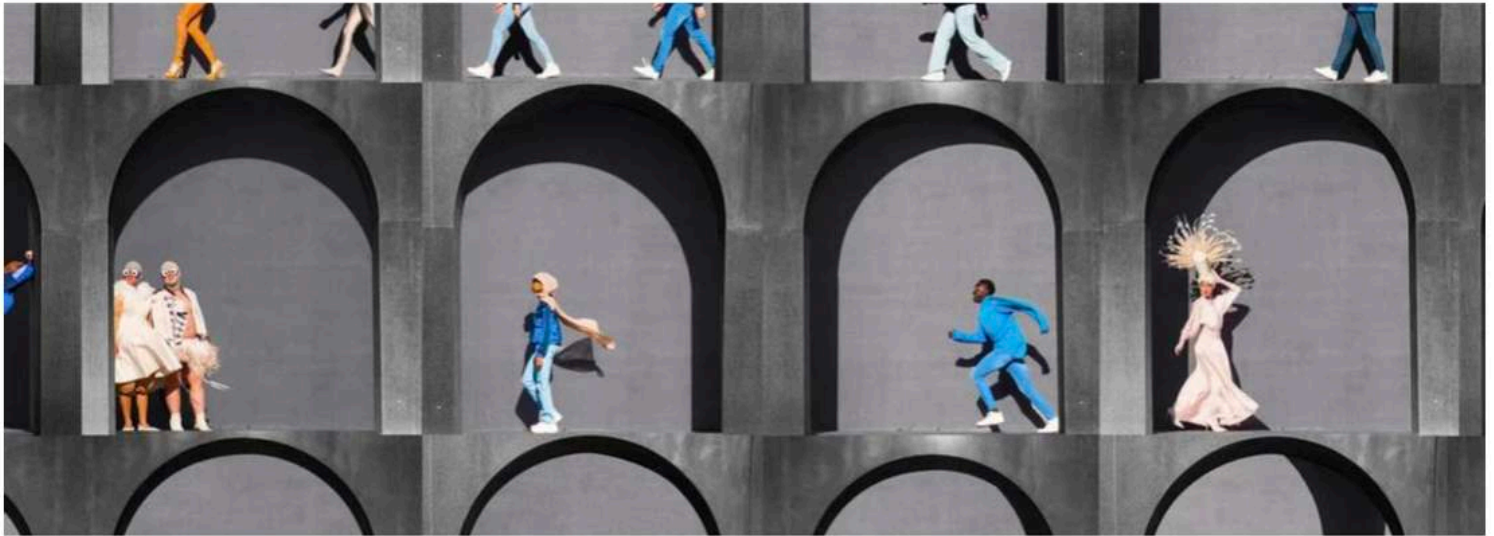
Dossiers

Theaterkrant Magazine mei 2022

Van spijkerbroek met sportjas naar kleurenexplosie: Regisseur Gregory Caers start met 'LOOK' een gesprek over 'de norm'

PREMIUM

Uitleggen wat de norm is, is maar ingewikkeld, weet regisseur Gregory Caers. Toch heeft hij er een stuk over gemaakt: LOOK. „Je kunt over dit onderwerp wel honderd verschillende voorstellingen maken.”

Campagnebeeld voor de voorstelling Look.

Patriecia Kolthof · 26 oktober 2022, 09:35 · Cultuur · Foto: De Noorderlingen

Witte doorzichtige gordijnen, een watertank, een paar witte stoelen: het decor van *LOOK* doet denken aan een soort klinische wachtruimte. Door het gordijn zijn de silhouetten te zien van zo'n dertig jongeren. Allemaal in een blauw sportjasje, een spijkerbroek en op witte sneakers. Het is stil. Dan gaat de deurbel.

Tweejarig project om nieuw talent te scouten

Gebied-B, Theater De Steeg, Jonge Harten Theaterfestival en De Noorderlingen slaan de handen ineen voor de voorstelling *LOOK*. Het is een ode aan de noodzaak en waanzin van de norm – de deels ongeschreven regels in de maatschappij waar je aan moet voldoen. Maar ook een soort onderzoek naar de betekenis en de waarde daarvan.

De voorstelling is onderdeel van een tweejarig project met als doel jongeren te scouten, talent in de regio te stimuleren en jongeren uit de stad en provincie met elkaar te verbinden. „Het is gelukt om zo'n 1000 scholieren en docenten bezig te laten zijn met het onderwerp: de norm. Uit al deze scholieren staan er nu 30 jongeren uit stad en ommelanden samen op het toneel”, zegt artistiek directeur Lotte Lohrengel van De Noorderlingen.

Op verschillende scholen in de provincie is door een team onderzoek gedaan om te kijken wat jongeren van 'de norm' vinden en hoe zij zich daartoe verhouden. Al die informatie is verzameld en vormt de basis van de voorstelling. „Daar kwamen soms best heftige verhalen uit naar voren”, zegt Lohrengel van De Noorderlingen. „Verhalen van jongeren die het gevoel hebben dat ze er niet bij passen, om wat voor reden dan ook.”

Van kleur naar eentonige standaard

Regisseur Gregory Caers: „Het kleurenpalet van wie wij zijn en hoe kleurrijk wij met zijn allen zijn, verdwijnt als je te hard streeft naar die standaard. Dat is wat *LOOK* aankaart. *LOOK* is voor mij een pleidooi voor verscheidenheid en kleurigheid.” Hij denkt dat elke generatie de norm opnieuw probeert vorm te geven. Hij vergelijkt het met het universum dat ook altijd in beweging is. „Het is flexibel en niet per se slecht. Het zorgt ook voor context en een veilige omgeving. Maar wat doet het bijvoorbeeld met je brein dat rechts altijd voorrang heeft? Daar zijn we benieuwd naar.”

Caers werkt in zijn voorstellingen als een soort schilder. „Ik maak beelden en metaforen om de verhalen die ik gehoord heb te tonen. Meestal met weinig tekst.” Al zit in deze voorstelling voor zijn doen best wel veel tekst. „Drie bladzijden.”

Uit het opgelegde keurslijf breken

In een kantoor bovenin het nieuwe pand van De Noorderlingen is het in ieder geval een kleurige bende vol kleine veertjes, kraaltjes en glitters. Niet helemaal wat je verwacht na de sneakpeak van de outfits van de acteurs. Hier is Gerbrand Bos bezig met de vormgeving en de kostuums. „Ik ga helemaal los”, zegt hij glunderend. Het kledingrek, waar hij bezig is outfits op te hangen, pulst uit van kleurtjes.

„Met de kleding hou ik eigenlijk een pleidooi voor expressie. Een kleurenexplosie.” Hij wil hetgeen wat je in eerste instantie niet meteen aan iemand ziet, juist naar voren brengen. De laagjes onder het sportjasje, zeg maar. „Als we uit het ons opgelegde keurslijf breken, hoe zien we er dan uit?”

THEATER

Theaterfestival Jonge Harten verkent grenzen

Emmanuel Ohene Boafo speelt zijn aangrijpende solo *Sea Wall*.

Herien Wensink 17 november 2022, 17:19

Emmanuel Ohene Boafo in 'Sea Wall'. Beeld Koen Veldman

Theaterfestival Jonge Harten in Groningen, daar moet je sowieso heen. Een week lang theater, dans, performances en workshops binnen een spannend, grensverkennend programma. Verwacht er dit jaar het multidisciplinaire Nineties Productions, hiphoptheatercollectief Die Hele Ding en de aangrijpende voorstelling *The Gift* van Alexandra Broeder.

Bovendien biedt Jonge Harten zaterdag het podium nog eens aan [Emmanuel Ohene Boafo](#), vorig jaar winnaar van de Louis d'Or, en zijn aangrijpende solo [Sea Wall](#), geschreven door Simon Stephens voor acteur Andrew Scott ('the hot priest' uit *Fleabag*). Deze keelsnoerende monoloog gaat over fotograaf Alex, die een grote persoonlijke tragedie meemaakt. Boafo speelt klein en subtiel. Stembuiging, glimlach, oogopslag: zijn dramatische gereedschap is delicaat. Toch hangen wij aan zijn lippen, volgen elke lettergreep die hem ontsnapt, ook al omdat we een vermoeden hebben van het drama dat om de hoek wacht. Als dat uiteindelijk komt, is het verpletterend. Tegelijk biedt Boafo onverwacht ook troost.

JONGE
HARTEN

JONGE
HARTEN

JONGE
HARTEN